

บทที่ 4

แฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ : คุณลักษณะและพฤติกรรมการสื่อสาร

ในบทนี้เป็นการศึกษาถึงลักษณะของสมาชิกแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ โดยเริ่มตั้งแต่การเข้าสู่การเป็นแฟนคลับ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของแฟนคลับ ขนาดของกลุ่ม ประเภทของแฟนคลับ เป้าหมายของการเป็นแฟนคลับ การสร้างเครือข่ายของแฟนคลับ พฤติกรรมการสื่อสารของแฟนคลับ กิจกรรมของแฟนคลับ รวมไปถึงช่องทางการสื่อสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทราบว่า “แฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์” มีกระบวนการในการก้าวเข้าสู่การเป็น “แฟนคลับ” อย่างไร มีการสื่อสารกันอย่างไร ซึ่งกระบวนการเข้าถึงข้อมูลของผู้วิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสัมภาษณ์เจาะลึกแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ โดยบันทึกข้อมูลที่ได้มาด้วยการจำ การจดบันทึก หรือด้วยเครื่องบันทึกเสียง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลในส่วนนี้ด้วยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของแฟนคลับ เช่น ในการบันทึกเทปรายการสมาคมชมดาว งานแถลงข่าวคอนเสิร์ต ไล่ละหนอ มายเลิฟ เป็นต้น ซึ่งจากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ ซึ่งผู้วิจัยจะแบ่งกลุ่มแฟนคลับออกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงเวลาการเข้าสู่การเป็นแฟนคลับ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับตั้งแต่ธงไชย แมคอินไตย์เป็นนักแสดง
2. สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับในช่วงที่ธงไชย แมคอินไตย์เป็นนักร้อง
3. สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับตามสมาชิกในครอบครัว

จากการที่ผู้วิจัยพบว่าสมาชิกแฟนคลับทั้ง 3 กลุ่มนี้มีลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจะขออธิบายถึงลักษณะของสมาชิกแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์แต่ละกลุ่ม โดยจะนำเสนอ “แฟนคลับ” ตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาของแฟนคลับแต่ละกลุ่ม และมีข้อมูลจาก “แฟนคลับ” คนอื่น ๆ ประกอบด้วย ดังนี้

สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับ ตั้งแต่ธงไชย แมคอินไตย์เป็นนักแสดง¹

แฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับตั้งแต่ธงไชย แมคอินไตย์เป็นนักแสดงนั้น นับเป็นแฟนคลับกลุ่มแรกที่เกิดขึ้น เนื่องจากแฟนคลับกลุ่มนี้รู้จักธงไชย แมคอินไตย์ตั้งแต่เริ่มเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยการถ่ายแบบ ถ่ายโฆษณา เล่นละคร หรือเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์ และติดตามผลงานมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นแฟนคลับกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มแรกที่ผู้วิจัยจะนำมาศึกษาถึงจุดเริ่มต้นของการเกิดแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ในยุคแรก ๆ โดยที่ผู้วิจัยจะนำเสนอ “แฟนคลับ” ตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาคือ “บีบี” และมีข้อมูลจาก “แฟนคลับ” คนอื่น ๆ ประกอบด้วย

บีบี : เรื่องของ “พีเบิร์ด” กับ “แฟนพันธุ์แท้”

จุฑามาศ อุทัยธัน หรือที่แฟนคลับหลาย ๆ คนรู้จักกันในนามของ “บีบี” หญิงสาวอายุ 30 ปี ที่อาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมแห่งหนึ่งย่านสีลม ผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์ “บีบี” เป็นคนแรกในบรรดาแฟนคลับตัวอย่างทั้งหมด เนื่องจากเว็บไซต์ “bbbbird.com” เป็นเว็บไซต์เดียวที่มีหมายเลขโทรศัพท์ของเว็บมาสเตอร์ปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ ผู้วิจัยจึงติดต่อไปและได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

“บีบี” เป็นครูสอนร้องเพลงที่มี “ความรักและศรัทธา” ในตัวธงไชย แมคอินไตย์มากกว่า 20 ปี โดยเริ่มชอบตั้งแต่ก่อนที่ “ธงไชย แมคอินไตย์” จะออกอัลบั้มเพลง ความประทับใจครั้งแรกนั้นเริ่มต้นที่รายการ “สุริยาตาหวาน” วาไรตี้โชว์ที่ “ธงไชย แมคอินไตย์” เป็นพิธีกร ความประทับใจในวันนั้นเริ่มต้นด้วยการที่ “ธงไชย แมคอินไตย์” สวมบทบาทเป็นแดรกคูล่าผู้มีเสน่ห์ และปรากฏตัวอยู่ในช่วงของละครแนวสนุกสนาน (comedy) “บีบี” เล่าให้ฟังว่าตั้งแต่ได้เห็นครั้งแรกก็ประทับใจว่าผู้ชายคนนี้น่ารักดี “เป็นแดรกคูล่าที่ไม่ต้องใส่เขี้ยว เพราะมีเขี้ยวอยู่แล้ว” และจากความประทับใจในครั้งนั้นก็สั่งสมกลายมาเป็นความชื่นชอบมาเรื่อย ๆ รวมทั้งติดตามผลงานของธงไชย แมคอินไตย์มาโดยตลอด

“ประทับใจครั้งแรกในรายการสุริยาตาหวาน จากนั้นก็ชอบมาเรื่อย ๆ ไม่ได้คิดว่าจะต้องชอบคน ๆ นี้ มันเป็นความประทับใจที่เกิดขึ้นเอง พีเบิร์ดเค้ามีเสน่ห์”

¹ ธงไชย แมคอินไตย์ เริ่มเข้าวงการโดยการชักนำจากโก๋ วรายุทธ มิลินทจินดา โดยเล่นละครเรื่องแรกคือเรื่อง “น้ำตาลไหม้” ทางไทยทีวีสีช่อง 3 หลังจากนั้นได้เข้าประกวดร้องเพลงของสยามกลการมิวสิกฟาร์เวเชี่ยน เมื่อปี 2526 ซึ่งธงไชย แมคอินไตย์ คว้ารางวัลมาจากคณะกรรมการได้ถึง 3 รางวัล จากจุดนี้เองทำให้เขามีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากขึ้น และเป็นการเริ่มต้นบนถนนสายดนตรีได้อย่างสวยงาม

นับจากความประทับใจในวันนั้น “บีบี” ก็ติดตามผลงานของ “ธงไชย แมคอินไตย์” มาโดยตลอด มีของสะสมมากมายไม่ว่าจะเป็น ตุ๊กตาแบบเบิร์ด ๆ ของที่ระลึกต่าง ๆ ที่มีขายเวลาไปชมคอนเสิร์ต คอยอัปเดตวิดีโอละครทุกเรื่องที่เบิร์ดเล่น อัปเดตรายการที่เบิร์ดไปออก ตัดข่าวเก็บไว้โดยเลือกเก็บเฉพาะข่าวที่ดี ๆ เนื่องจากมองว่าอะไรที่มันไม่ดีก็ไม่จำเป็นต้องเก็บไว้ เลือกเก็บเฉพาะสิ่งที่ดี ๆ เป็นความทรงจำดี ๆ ดีกว่า นอกจากนี้ “บีบี” ยังเก็บของที่มีรูปภาพเกี่ยวกับเบิร์ดทุกอย่างแม้กระทั่งกระป๋องโค้กที่มีรูปเบิร์ดอยู่ข้างกระป๋อง “บีบี” ติดตามผลงานผ่านทางสื่อมวลชนมาเรื่อย ๆ จนมีโอกาสได้มาตามได้พบกับศิลปินบ่อย ๆ ในช่วงที่ธงไชย แมคอินไตย์ออกอัลบั้ม “smileclub”²

พฤติกรรมของ “บีบี” ก็จะเหมือนกับแฟนคลับทั่ว ๆ ไป คือติดตามผลงานผ่านสื่อมวลชน สะสมของ รวมไปถึงติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ จนกระทั่งวันหนึ่งเมื่อประมาณ พ.ศ. 2543 “บีบี” เกิดความคิดที่อยากจะแบ่งปันความสุขจากการที่ตนเองรักและมีเรื่องราวเกี่ยวกับ “ธงไชย แมคอินไตย์” มากมาย จึงจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับ “ธงไชย แมคอินไตย์” ขึ้น มีชื่อว่า “bbbird.com” ซึ่งเป็นชื่อเว็บไซต์ที่ตั้งขึ้นจากชื่อของตนเองรวมเข้ากับชื่อของ “ธงไชย แมคอินไตย์” เว็บไซต์นี้เริ่มต้นขึ้นโดยที่ “บีบี” ไม่มีความรู้อะไรเกี่ยวกับการทำเว็บไซต์เลย เป็นการศึกษาด้วยตนเองโดยการเปิดหนังสือ และก็ค่อย ๆ ทำจนเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา โดยเริ่มแรกเว็บไซต์นี้ทำเป็นภาษาอังกฤษก่อน เพราะอยากให้แฟนคลับที่อยู่ต่างชาติได้รับรู้และได้เห็นอย่างแฟนคลับในเมืองไทย และจึงเริ่มทำเป็นภาษาไทยในเวลาต่อมา

ตอนแรกเว็บนี้เริ่มทำจากการทำอะไรเกี่ยวกับเว็บไม่เป็นเลย ก็เปิดหนังสือศึกษามาเรื่อย ๆ ตอนแรกที่ทำเว็บนี้จะเป็นเวอร์ชันภาษาอังกฤษก่อน ภาษาที่ใช้ก็ไม่ได้ดีมากนักก็ภาษาแบบคิด ๆ เอาเอง ถามคุณแม่บ้าง ตอนหลังคิดว่าเราอยู่เมืองไทยเลยทำเวอร์ชันภาษาไทยขึ้นมา ดำเนินการคนเดียวทำคนเดียวหมด เว็บไซต์นี้มันไม่ได้เป็นเว็บไซต์ที่ดีที่สุดแต่มันรวมไว้ด้วยความรัก

เนื้อหาและเรื่องราวที่นำมาลงในเว็บไซต์ช่วงแรก ๆ มาจากของที่ตัวเองสะสมไว้ เผยแพร่ข่าวจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ เขียนจากประสบการณ์ของตนเองเวลาที่ไปตามศิลปินบ้าง โดยช่วงหลัง ๆ จะมีเพื่อนน้อย (ผู้จัดการส่วนตัวของ ธงไชย แมคอินไตย์) มาบอกคิวงานให้ หรือมาบอกข่าวบางอย่างให้บ้าง

² อัลบั้ม smile club เป็นอัลบั้มเพลงชุดที่ 14 ของธงไชย แมคอินไตย์ซึ่งออกเมื่อปี

หากจะกล่าวในแง่ของการสื่อสารแล้วจะเห็นได้ว่าการเกิดขึ้นของเว็บไซต์ bbbird.com เป็นการเปลี่ยนบทบาทของ “บีบี” จากผู้รับสาร (receiver) ที่คอยรับสารที่ส่งผ่านมาทางสื่อมวลชน มาเป็น “ผู้ส่งสาร” (sender) ที่นำข่าวสาร รูปภาพ และเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับธงไชย แมคอินไตย์ ที่ตนเองมีอยู่มากกระจายส่งข่าวให้เพื่อนแฟนคลับคนอื่น ๆ ได้รับรู้และได้มีโอกาสเห็นภาพร่วมกัน จากการปรับเปลี่ยนบทบาทของสมาชิกในเครือข่ายแฟนคลับอย่าง “บีบี” นี้เองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เครือข่ายแฟนคลับมีการดำเนินงาน มีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องทำให้เครือข่ายสามารถดำเนินต่อไปได้

นอกจากนี้การเกิดขึ้นของเว็บไซต์นี้เองที่ทำให้ “บีบี” มีเพื่อนที่เป็นแฟนคลับอีกมาก โดยเริ่มติดต่อกันผ่านทางเว็บบอร์ด ทางอีเมลล์ แล้วก็โทรศัพท์คุยกัน ช่วงแรก ๆ ที่นัดเจอกันจะมีประมาณ 5 คน จากนั้นเวลาใครมีเพื่อนเพิ่มขึ้นก็นำมาเข้ากลุ่มให้รู้จักกัน เป็นการขยายกลุ่มไปเรื่อย ๆ ขยายเครือข่ายและสานสัมพันธ์ภายในเครือข่ายระหว่างคนที่อยู่มาก่อนกับคนที่เข้ามาทีหลัง ทำให้เครือข่ายมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากขึ้น

“ตอนแรกรู้จักกันทางเว็บบอร์ด แลกเบอร์โทรคุยกัน นัดกินข้าวกัน ตอนนั้นนัดกันที่ แม็คโดนัลด์ มาบุญครอง นัดกันบ่อยจนกลายเป็นแก๊งค์แม็คโดนัลด์ไปแล้ว”

การเกิดขึ้นของเว็บไซต์ “บีบี” นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้แฟนคลับมีการรวมตัวกัน ระยะต่อมาก็จะมีเว็บไซต์แฟนคลับต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เมื่อมีสมาชิกมากขึ้นเครือข่ายที่เคยเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็มีการขยายวงกว้างและมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ มากขึ้น โดยการแบ่งกลุ่มนั้น จะแบ่งตามความสนิท ใครเจอใครก่อน ได้คุยกับใครก่อนก็จะอยู่กับคนนั้น ไม่ได้มีกฎเกณฑ์อะไรในการแบ่ง

“แฟนคลับพีเบิร์ตก็แบ่งกลุ่มแบบเพลงสบาย ๆ นันทะ สบาย สบาย ถูกใจก็คบกันไป เพราะชั้นมันคนไม่สนอะไร ไม่เคยคิดกวนใจใคร สบาย สบาย”

แม้ว่าแฟนคลับ “ธงไชย แมคอินไตย์” จะแบ่งเป็นหลายกลุ่ม แต่ในสายตาของ “บีบี” ทุกคนก็เชื่อมโยงกันได้ด้วยความรัก “พีเบิร์ต” อย่างเว็บไซต์ “bbbird” ก็จะมีลิงค์ไปยังเว็บไซต์แฟนคลับเว็บอื่น ๆ จึงมีเพื่อนที่เป็นแฟนคลับกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เว็บไซต์ของ “บีบี” ก็จะมีชื่อ มีหมายเลขโทรศัพท์ไว้ให้ติดต่อได้

ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะไปชมคอนเสิร์ต ไปงานอะไร หรือไปตามศิลปิน “บีบี” จะเดินทางไปกับคุณแม่ตลอด ไปไหนก็ไปด้วยกัน อย่งไรก็ดี เนื่องจากระยะหลังคุณแม่ของ “บีบี” ป่วย “บีบี” จึงต้องมาดูแลคุณแม่ ไม่ได้ตามเบิร์ตไปตามที่ต่าง ๆ แต่ก็ติดตามผลงานผ่านสื่อมวลชนตลอด เพื่อน ๆ แฟนคลับไปเจออะไรที่สนุกและน่าสนใจก็นำมาเล่าให้ฟัง

การติดตาม “ธงไชย แมคอินไตย์” นอกจากความประทับใจที่ได้พบศิลปินที่ตนเองชื่นชอบแล้ว ฟีนกน้อย³ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างความประทับใจให้กับแฟนคลับมากขึ้น เนื่องจากเวลาแฟนคลับไปตาม ฟีนกน้อยก็เป็นด่านแรกที่แฟนคลับจะได้พบ เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างแฟนคลับไปถึง “พีเบิร์ด” เวลาแฟนคลับซื้ออะไรมาก็นำมาฝากไว้ที่ฟีนกน้อย เวลาใครบอกรักพีเบิร์ดในเว็บไซต์ ฟีนกน้อยก็จะพิมพ์ไปให้พีเบิร์ดดู การเป็นตัวกลางที่ดีนี้เองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แฟนคลับ “ธงไชย แมคอินไตย์” ยังดำรงอยู่ได้ ความเป็นกันเองของฟีนกน้อยส่งผลให้แฟนคลับหลายคนกลายเป็นแฟนคลับฟีนกน้อยไปด้วย จนทำให้ “บีบี” ก่อตั้ง “แฟนคลับฟีนกน้อย” ขึ้นมา ควบคู่ไปกับ “แฟนคลับพีเบิร์ด”

จากวันหนึ่งที่มีแฟนคลับพีเบิร์ดมาถามถึงรูปฟีนกน้อย สัมภาษณ์ฟีนกน้อย มีหลายคนชอบฟีนกน้อย เพราะเวลาตามพีเบิร์ดก็ได้เจอฟีนกน้อย ก็ประทับใจ ส่วนใหญ่ที่พีเบิร์ดประสบความสำเร็จก็เพราะฟีนกน้อย เวลานั้นเอง ๆ เข้าไปก็เป็นด่านแรกที่เชื่อมต่อกัน ก็เลยเปิดเว็บไซต์ที่เป็นแฟนคลับฟีนกน้อยขึ้นมา ให้คนได้สื่อสารกับฟีนกน้อยโดยตรงอีกทางหนึ่ง

ความรักและศรัทธาที่ “บีบี” มีต่อพีเบิร์ด ได้ปรากฏให้คนทั่ว ๆ ไปได้เห็น เมื่อ “บีบี” ได้ไปแข่งขันในรายการเกมโชว์ “แฟนพันธุ์แท้”⁴ ตอนแฟนคลับเบิร์ดครั้งที่ 2 เมื่อปี 2543 รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับ “ธงไชย แมคอินไตย์” ที่ “บีบี” จำได้อย่างแม่นยำจนอาจกล่าวได้ว่าจำได้มากกว่าเรื่องของตนเองเสียอีก “บีบี” จำได้แม้กระทั่งเลขประจำตัวบนบัตรประชาชนของ “ธงไชย แมคอินไตย์” ความพยายาม ความรัก และความศรัทธาต่าง ๆ ส่งผลให้ “บีบี” ได้รับตำแหน่ง “แฟนพันธุ์แท้” มาครองในปีนั้น และได้มีโอกาสบอกความรู้สึกที่มี “ธงไชย แมคอินไตย์” ในวันนั้นเป็นครั้งแรก

“ใคร ๆ คิดว่าเป็นแฟนคลับมานานขนาดนี้คงได้เจอ ได้สนิทกับพีเบิร์ดมาก แต่จริง ๆ แล้วที่จะเป็นคนเฉย ๆ หนึ่ง ๆ แบบอยู่ห่าง ๆ มากกว่า ได้มีโอกาสบอกความรัก ความรู้สึกที่มีต่อพีเบิร์ด ได้เรียกว่า “พอเบิร์ด” ครั้งแรกก็ในรายการแฟนพันธุ์แท้ นั่นเอง”

ความประทับใจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น “บีบี” กล่าวว่าเพราะพีเบิร์ดเป็นคนดี เป็นคนกตัญญู “ความดี” ของเขาทำให้มีคนรักเขามากมายขนาดนี้ ความสามารถและความมีเสน่ห์ของ

³ พรพิชิต พัฒนถาบุตร หรือ ฟีนกน้อย ผู้จัดการส่วนตัวของธงไชย แมคอินไตย์ ที่เปรียบเสมือนตัวกลางที่คอยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างธงไชย แมคอินไตย์ กับแฟนคลับ

⁴ รายการ “แฟนพันธุ์แท้” เป็นรายการเกมโชว์ที่ผลิตขึ้นโดยบริษัทเวิร์คพอยท์ จำกัด (มหาชน) โดยออกอากาศทางโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 ทุกวันศุกร์ เวลา 22.00 น. ซึ่งรายการ “แฟนพันธุ์แท้” ตอน “แฟนพันธุ์แท้ธงไชย แมคอินไตย์” นั้นได้จัดขึ้น 2 ครั้ง ซึ่งคุณจุฑามาศ อุทัยธน์ ได้เข้าแข่งขันในครั้งที่สอง เมื่อปี พ.ศ. 2543 และได้รับตำแหน่งแฟนพันธุ์แท้ธงไชย แมคอินไตย์

“ธงไชย แมคอินไตย์” ดึงดูดคนทุกเพศ ทุกวัย เวลาที่พีเบิร์ดทำอะไร เขาทำอย่างเต็มที่ ต่างจากนักร้องบางคนที่เคยมาร้องทำหน้าที่ให้จบ ๆ ไป แต่พีเบิร์ดจะทำด้วยใจ ใส่ทุกอย่างเต็มที่

“อย่างที่ว่าพีเบิร์ดเคยบอกไว้ว่าเวลาเล่นคอนเสิร์ตก็เหมือนกับว่าน้ำ พีเบิร์ดว่าน้ำ ๆ ไป ตอนนี้ได้แค่ 500 ก็ว่าต่อ เข้าได้ 800 แล้ว เป็นความบ้าของพี ที่ที่ต้องให้จนถึงทุกคน เพราะตัวพีเบิร์ด ทำให้พีเบิร์ดอยู่ได้นานขนาดนี้”

แฟนคลับของพีเบิร์ดเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาานาน “ป๊ปปี้” นับเป็นคนหนึ่งที่ เป็นแฟนคลับในยุคเริ่มต้น และยังคงขึ้นชอปปามาจนถึงปัจจุบัน “ป๊ปปี้” ได้มองเห็นถึงพัฒนาการและความแตกต่างของแฟนคลับรุ่นก่อนและแฟนคลับรุ่นหลัง ๆ ว่า ยุคแรก ๆ จะเป็นเพียงกลุ่มก้อนเล็ก ๆ ที่ตามกัน บางคนตามไปถึงลาดหลุมแก้วเพื่อไปดูกองถ่ายละครคู่กรรม⁵ เป็นกลุ่มประมาณ 5-10 คน แต่ปัจจุบันเมื่อมีเว็บไซต์เกิดขึ้น ฟีนก้น้อยมาบอกคิวงาน ใครรู้ข่าวก็ไป ทำให้บางครั้งมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างแฟนคลับแต่ละกลุ่มแฟนคลับบางกลุ่มรักแบบหวงแหน ทำให้ภาพแฟนคลับในปัจจุบันต่างจากเมื่อก่อนมาก เมื่อก่อนจะเป็นพีที่เป็นน้องกัน มีอะไรก็แลกเปลี่ยนกัน ไปเที่ยวกันบ้าง แต่ปัจจุบันจะเป็นลักษณะมากคนมากความเพิ่มขึ้น มีคนมาปัญหาก็มากตามมา

“คนมันเยอะขึ้นมากคนก็มากความ ต่างคนต่างคิด มันก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ไม่เคยคิดเหมือนกันนะว่าการที่คนเรารักคน ๆ เดียวกัน มันจะกลายเป็นแบบนี้ไปได้ ทั้ง ๆ ที่ตอนทำเว็บไซต์เรารักกัน”

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งการตั้งกระทู้ว่าศิลปินเสีย ๆ หาย ๆ จากกลุ่มคนภายนอกที่มา ก่อกวนในเว็บไซต์ หรือปัญหาภายในกลุ่มแฟนคลับด้วยตัวเอง ต่างคนก็ต่างมีวิธีการในการแก้ปัญหาแตกต่างกันไป สำหรับ “ป๊ปปี้” ใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยการปล่อยวาง ไม่สนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพราะคิดว่าทำเฉย ๆ หนึ่ง ๆ ไว้แล้วมันก็จะเงียบไปเอง

“อย่างเว็บเราเป็นเว็บสาธารณะ ใครก็เข้ามาได้ เคยคิดนะว่าถ้าป้องกันแล้วจะเป็นยังไง ไม่ป้องกันจะเป็นยังไง คนพวกนี้เดี๋ยวมันก็หายไปเอง ยิ่งไปตอบไปยุ่งก็จะยิ่งได้ใจ เวลาใครมาว่าพีเบิร์ดแรง ๆ ก็คิดว่า ทองยังงี้ก็เป็นทองวันยังค่ำ ต่อให้มีเรื่องเลวร้ายยังไง ก็ยังเป็นทองอยู่ดี”

“ป๊ปปี้” เป็นตัวอย่างของแฟนคลับคนหนึ่ง ที่รัก และศรัทธา เชื่อมมั่นในตัวศิลปินคนหนึ่งอย่างจริงใจ แม้ว่าในวันที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ “ป๊ปปี้” นั้น “ป๊ปปี้” มีธุระส่วนตัวบางอย่างที่ทำให้ช่วงนั้น

⁵ ละครคู่กรรมเป็นละครรักอมตะระหว่างทหารชาวญี่ปุ่นกับสาวไทย (โกโบริกับ อังศุมาลิน) เป็นละครที่ได้รับความนิยมและได้นำกลับมาสร้างใหม่หลายครั้ง ธงไชย แมคอินไตย์ ได้มีโอกาสเล่นละครเรื่องนี้ โดยรับบทเป็น “โกโบริ” คู่กับกมลชนก โกมลฐิติ เมื่อปี พ.ศ. 2533 นับได้ว่าเป็นครั้งหนึ่งที่ละครคู่กรรมนำกลับมาสร้างใหม่และได้รับความนิยมสูงสุด

“บีบี” ไม่สามารถเข้าไปดูแลเว็บไซต์ได้บ่อยนัก และไม่มีโอกาสได้ตามที่เบิร์ตเหมือนอย่างแต่ก่อน แต่ความรักและความศรัทธาที่ “บีบี” มีต่อที่เบิร์ตก็มีได้ลดน้อยลงไป แต่กลับมีพลังบางอย่างจากที่เบิร์ตทำให้ “บีบี” เลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องและสำคัญกว่า ทำให้มองเห็นว่าการเป็นแฟนคลับนั้นไม่ใช่สิ่งที่มั่งงายไร้สาระ แต่แฟนคลับทุกคนรู้ว่าตนเองยืนอยู่ในจุดไหน และช่วงเวลาไหนพวกเขาต้องทำอะไร พวกเขารู้ว่าสิ่งใดสำคัญเป็นอันดับแรก ดังนั้นคำว่า “แฟนคลับ” ในสายตาของ “บีบี” จึงเป็นเพียงคนที่รักและศรัทธา รักและหวังดีกับศิลปินจริง ๆ โดยไม่ได้หวังสิ่งใดตอบแทน คอยติดตามผลงาน อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของศิลปิน

จากเรื่องราวของ “บีบี” ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงกระบวนการในการก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับ รวมถึงลักษณะ พฤติกรรมการสื่อสาร รวมไปถึงช่องทางการสื่อสารของแฟนคลับ ซึ่งผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์แยกเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้กรณีของ “บีบี” เป็นกรณีศึกษา และนำข้อมูลจากแฟนคลับคนอื่น ๆ มาวิเคราะห์ร่วมกัน ดังรายละเอียดในหัวข้อถัดไป

การเข้าสู่การเป็นแฟนคลับ

สมาชิกแฟนคลับกลุ่มนี้ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับตั้งแต่ช่วงที่ธงไชย แมคอินไตย์ ยังเป็นนักแสดง แฟนคลับกลุ่มนี้เริ่มรู้จักธงไชย แมคอินไตย์ตั้งแต่เริ่มถ่ายแบบ ถ่ายโฆษณา เล่นละครโทรทัศน์ และเป็นพิธีกร ในฐานะนักแสดงหน้าใหม่ที่ยังไม่ค่อยมีใครรู้จักมากนัก ดังนั้นจึงถือได้ว่าแฟนคลับกลุ่มนี้เป็นแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ รุ่นแรกที่เห็นพัฒนาการความเป็นแฟนคลับของธงไชย แมคอินไตย์มาโดยตลอด ตั้งแต่ในยุคที่ไม่ค่อยมีคนรู้จักธงไชย แมคอินไตย์ มาจนถึงวันที่คนทั่วทั้งประเทศไม่มีใครไม่รู้จัก ธงไชย แมคอินไตย์ ดังกรณีของ “บีบี” หรือจุฑามาศ อุทัยธันที่เริ่มเห็นธงไชย แมคอินไตย์ ครั้งแรกเมื่อเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์ และก็เริ่มมีความประทับใจตั้งแต่นั้น

“ประทับใจครั้งแรกในรายการสุริยาตาหวาน ที่เบิร์ตเล่นเป็นแดรกคูล่า เห็นครั้งแรกก็ประทับใจเค้ามียิ้มแย้มน่ารักดี เห็นครั้งแรกแล้วก็ติดตามมาเรื่อย ๆ” (จุฑามาศ อุทัยธัน, สัมภาษณ์)

หรือในกรณีของแฟนคลับอีกคนหนึ่งซึ่งกล่าวว่า

“ชอบที่เบิร์ตมาตั้งแต่ก่อนออกอัลบั้ม ตั้งแต่ตอนเล่นละครเรื่องบ้านสอยดาว รู้สึกว่าทำไมผู้ชายคนนี้ดูอบอุ่นจัง ก็เลยชอบ ตอนนั้นยังไม่รู้จักที่เบิร์ตเลยนะ รู้จักแต่คุณธงไชย” (ศิริรัตน์ อุทกเขียว, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างคำสัมภาษณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเข้าสู่แฟนคลับของกลุ่มนี้จะเริ่มมาจากการรู้จักศิลปิน ผ่านประสบการณ์ทางสื่อมวลชนก่อน (mass – mediated experience) แล้ว

จึงเริ่มตามและได้รู้จักตัวตนจริง ๆ ของศิลปิน ดังนั้นกลุ่มนี้จะสนใจที่ตัวศิลปินมากกว่าผลงานของเขา แฟนคลับกลุ่มนี้ชื่นชอบที่ตัวศิลปินตั้งแต่ยังไม่ค่อยมีใครรู้จักว่า “ธงไชย แมคอินไตย์” เป็นใครมาจากไหน จึงนับว่าเป็นความประทับใจตั้งแต่ครั้งแรกที่ได้เห็น โดยเริ่มประทับใจจากรูปร่างหน้าตา บุคลิกภาพที่ดูอบอุ่น ความสามารถทางด้านการแสดงออก เป็นต้น ซึ่งจากความประทับใจตั้งแต่แรกเริ่มในวันนั้นนำไปสู่ความประทับใจที่ต่อเนื่องมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน

ระยะเวลาการเป็นแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มที่มีความจงรักภักดี (loyalty) อย่างยาวนานที่สุด เนื่องจากชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์ มาตั้งแต่แรกและยังคงติดตามมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นระยะเวลาประมาณ 20-25 ปี

ลักษณะทางประชากรศาสตร์

- อายุ แฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์กลุ่มนี้จะมีอายุประมาณ 30 ปีขึ้นไป
- เพศ ส่วนมากกลุ่มแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ จะเป็นเพศหญิง และในช่วงแรก ๆ แฟนคลับส่วนใหญ่มักจะชื่นชอบศิลปินจากหน้าตา บุคลิกลักษณะที่แสดงออก ธงไชย แมคอินไตย์ เป็นภาพตัวแทนของผู้ชายสุภาพ อ่อนโยน เป็นภาพชายในอุดมคติของหญิงสาวในยุคนั้นหลาย ๆ คน
- อาชีพ สมาชิกแฟนคลับกลุ่มนี้มีอาชีพที่หลากหลาย เช่น ครู อาจารย์ นักเขียน ครูสอนร้องเพลง ค้าขาย พนักงานบริษัท ฯลฯ
- สถานภาพทางเศรษฐกิจ จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยด้วยการไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับแฟนคลับ เช่น การบันทึกเทปรายการสมาคมชมดาว การไปร่วมงานแถลงข่าวคอนเสิร์ต ไอ้ละหนอ มายเลิฟ หรือการชมของสะสมของแฟนคลับในกลุ่มนี้ พบว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจของแฟนคลับกลุ่มนี้อยู่ในฐานะปานกลางถึงดี เนื่องจากการเป็นแฟนคลับต้องมีค่าใช้จ่ายบางส่วนที่เกี่ยวกับการไปชมคอนเสิร์ต การติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ การซื้อผลงานของศิลปิน การซื้อของที่ระลึกต่าง ๆ ซึ่งผู้ที่เป็นแฟนคลับย่อมจะต้องมีรายได้เพียงพอสำหรับการนำเงินส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน มาซื้อของหรือสนับสนุนการเป็นแฟนคลับของตนเองด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าแฟนคลับโดยส่วนมากเป็นกลุ่มคนชั้นกลาง (middle class) ที่ใช้ “แฟนคลับ” เป็นพื้นที่การสื่อสารที่ทำให้คนกลุ่มนี้มารวมตัวกันเพื่อสร้างสายสัมพันธ์เส้นใหม่

- ระดับการศึกษา แฟนคลับกลุ่มนี้จะมีระดับการศึกษาหลายระดับตั้งแต่จบมัธยมไปจนถึงปริญญาเอก

- ภูมิลำเนา แฟนคลับกลุ่มนี้จะกระจายอยู่ทั้งในกรุงเทพมหานคร และตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย บางคนย้ายไปอยู่ต่างประเทศเนื่องจากภาระเรื่องงาน หรือครอบครัว

จากลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แสดงมาข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า หากไม่นับรวมปัจจัยเรื่องเพศที่แฟนคลับส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงแล้วลักษณะทางประชากรศาสตร์อื่น ๆ ทั้งอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รวมทั้งภูมิลำเนา ไม่ได้เป็นตัวแปรหลักของการเป็นแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ แต่การที่ทุกคนมารวมตัวเป็นแฟนคลับได้นั้น ตัวแปรแรกก็คือมาจาก "ศิลปิน" ความชื่นชอบในศิลปินคนเดียวกัน ทำให้พวกเขามารวมกันได้ อย่างไรก็ตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน อาจทำให้มุมมองความคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อศิลปินแตกต่างกันไป เช่น แฟนคลับที่มีอายุมาก อาจจะไม่แสดงออกในการเป็นแฟนคลับมากนัก ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปร่วมชมการบันทึกเทปรายการสมาคมชมดาวผู้วิจัยสังเกตว่าแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ที่มีอายุมากมักจะนั่งอยู่ข้างหลัง และนั่งชมการบันทึกเทปอย่างเงียบ ๆ เมื่อจบการบันทึกเทปก็เดินทางกลับ ไม่ได้รอสักศิลปิน ต่างจากแฟนคลับรุ่นหลัง ๆ ที่มักจะนั่งติดขอบเวที พร้อมทั้งทำอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการเข้าชม รวมทั้งคอยรับ-ส่งศิลปินด้วย นอกจากนี้แฟนคลับรุ่นก่อน ๆ อาจจะไม่ค่อยมีโอกาสได้ตาม เนื่องด้วยภาระทางการงาน แต่ความชื่นชอบศิลปินก็ยังคงมีอยู่ไม่ต่างจากคนที่ได้ตามศิลปินเป็นประจำ

ขนาดของกลุ่ม

กลุ่มแฟนคลับรุ่นแรก ๆ จะเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ มีเพียงไม่กี่คน คนที่ติดตามศิลปินเป็นประจำก็จะมีประมาณ 5-10 คน เท่านั้น ซึ่งเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนแฟนคลับที่ตามศิลปินในปัจจุบัน

“ยุคแรก ๆ ที่ตามจะเป็นกลุ่มก้อนเล็ก ๆ ที่เค้าตาม บางคนตามไปถึงลาดหลุมแก้ว ถ่ายละครคู่กรรม เป็นกลุ่มประมาณ 5-10 คน ตามไปอย่างนี้” (จุฑามาศ อุทัยธัน, สัมภาษณ์)

“ปีปี” เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ในยุคแรก ๆ ที่แฟนคลับเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ความสัมพันธ์จะค่อนข้างแน่นแฟ้น เป็นพี่น้องกัน เป็นเพื่อนกัน มีอะไรก็แลกเปลี่ยนกัน ไปเที่ยวกันบ้างคุยกันรู้เรื่อง แต่ปัจจุบันเมื่อแฟนคลับมีจำนวนมากขึ้น ต่างคนก็ต่างมีความคิดและพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป ทำให้บางครั้งก็มีปัญหาการสื่อสารที่เข้าใจไม่ตรงกัน เป็นปัญหาแบบ “มากคนมากความ”

ประเภทของแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้จะพบได้ในทั้ง 2 ประเภทคือ แฟนแบบคนเดียวและแฟนแบบกลุ่ม แฟนคลับรุ่นแรก ๆ นี้จะพบในลักษณะที่เป็นแฟนแบบคนเดียวค่อนข้างมาก เนื่องจากไม่ค่อยมีเวลาได้ตาม จึงไม่มีโอกาสได้รู้จักหรือได้รวมกลุ่มกับแฟนคลับคนอื่น ๆ มากนัก อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แฟนคลับในยุคแรก ๆ เป็นแฟนแบบคนเดียว เพราะเมื่อก่อนช่องทางในการสื่อสารไม่สะดวก รวดเร็วเหมือนในปัจจุบัน ทำให้แฟนคลับแต่ละคนไม่สามารถรู้ได้ว่าใครเป็นแฟนคลับเหมือนตนบ้าง จึงไม่ได้เปิดเผยตัว เป็นการติดตามผลงานผ่านทางสื่อมวลชน และแสดงความชื่นชอบแบบเงียบ ๆ เท่านั้น จะเกิดการติดต่อสื่อสารกับแฟนคลับคนอื่น ๆ บ้างก็เมื่อมีโอกาสได้ไปชมคอนเสิร์ตหรือตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ จะมีการยิ้มให้กันบ้างแต่ก็ไม่ได้มีการติดต่อกันภายหลัง แฟนคลับกลุ่มนี้จะได้มารวมตัวกันเป็นกลุ่มหลังจากที่มีเว็บไซต์แฟนคลับเกิดขึ้นแล้ว

“แฟนคลับรุ่นก่อน ๆ จะกระจัดกระจาย ไม่ได้รวมตัวกันเหมือนตอนนี้ เจอกันก็ยิ้ม ทักจำหน้าได้แต่ไม่รู้จักกัน ตอนนั้นก็ได้รวมตัวกันมากขึ้น คุยกันมากขึ้น มีเพื่อนที่เป็นแฟนคลับเพิ่มขึ้นเยอะมาก ๆ”(จุฑามาศ อุทัยธัน, สัมภาษณ์)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสำคัญในการเชื่อมสายสัมพันธ์ของแฟนคลับ กล่าวคือเมื่อเจอกันตามที่ต่าง ๆ จะช่วยกระชับความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น แต่แฟนคลับกลุ่มนี้จะได้มีโอกาสพบกันเป็นครั้งคราวตามงานคอนเสิร์ตซึ่งอาจจะจัดขึ้นนาน ๆ ครั้ง หรือจัดในโอกาสพิเศษ ทำให้การสื่อสารของแฟนคลับกลุ่มนี้ไม่ต่อเนื่อง หรือไม่ได้ติดต่อกันเป็นประจำเหมือนแฟนคลับกลุ่มหลัง ๆ ที่สื่อสารกันผ่านทางสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายอีกครั้งในภายหลัง

นอกจากนี้แฟนคลับในยุคก่อนไม่สามารถเปิดเผยตัวเองได้มากเหมือนในปัจจุบัน เพราะในสมัยแรก ๆ นั้นแฟนคลับของศิลปินไทยยังมีจำนวนไม่มากนัก ธุรกิจเพลงก็ยังไม่เจริญเติบโตเท่าในปัจจุบัน ทำให้กลุ่มคนที่เป็นแฟนคลับมีจำนวนน้อย ผู้คนในสังคมก็ยังไม่เปิดรับพฤติกรรมตัวอาจจะเนื่องมาจากแฟนคลับแต่ละคนก็ไม่ว่ามีใครเป็นแฟนคลับเหมือนตนบ้าง จึงได้แต่แสดงตัวตนของการเป็นแฟนคลับด้วยการติดตามผลงาน สะสมของต่าง ๆ เท่านั้น

“แฟนคลับรุ่นก่อน ๆ จะเก็บกดมาก มีคนคอยกระแนะกระแหน พอรู้ว่าเป็นแฟนคลับที่เบิร์ดเค้าก็หมั่นไส้ เลยแอบชอบเงียบ ๆ คนเดียวดีกว่า ติดตามผลงานมาตลอด พอมีเว็บไซต์ก็เข้าไปดูแล้วก็ได้เพื่อนเยอะ ตอนนั้นก็เปิดเผยตัวกัน ไปไหนก็ไปกันเป็นกลุ่ม” (นันทวิดิ เนียมมัญญ์, สัมภาษณ์)

จากคำพูดดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการเป็นแฟนคลับไม่ได้รับการยอมรับมากนัก ในหมู่คนทั่วไปในสังคม ที่ยังมีมุมมองว่าคนที่เป็นแฟนคลับเป็นคนไร้สาระ เป็นพวกบ้าคลั่ง ทำให้

แฟนคลับในยุคแรก ๆ ไม่กล้าแสดงตนเนื่องจากกลัวว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม แต่เมื่อมีเว็บไซต์เกิดขึ้น การได้รู้จักกับคนที่แฟนคลับเหมือนกับตนจึงมีการรวมกลุ่มกันขึ้น เพื่อเป็นการแสดงอำนาจอย่างหนึ่งให้คนอื่นเห็นว่าพวกเขามีตัวตน และมีความมั่นใจในการแสดงออกมาขึ้นเมื่ออยู่รวมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มคนที่เป็นแฟนคลับมองว่าสิ่งที่พวกเขาทำไม่ใช่สิ่งผิด พวกเขาชอบเซตในการวางตัว ในการแสดงออกต่าง ๆ และสิ่งที่พวกเขาทำก็ไม่ได้ส่งผลร้ายแก่ใคร พวกเขาให้คำนิยามของคำว่า “แฟนคลับ” ว่า เป็นกลุ่มคนที่ชื่นชอบ รัก ศรัทธา กับศิลปิน เป็นคนที่คอยติดตามผลงาน คอยให้กำลังใจศิลปิน ดังที่ “บีบี” ได้ให้คำนิยามของคำว่า “แฟนคลับ” ไว้ว่า

“แฟนคลับก็คือ คนที่รักและหวังดี รักและศรัทธากับศิลปินจริง ๆ โดยไม่ได้หวังสิ่งใดตอบแทน คอยติดตามผลงาน อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของเขา บางคนแค่ได้เห็นพีธีเบิร์ดก็มีความสุขแล้ว” (จุฑามาศ อุทัยธน์, สัมภาษณ์)

เป้าหมายของการเป็นแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้เป็นแฟนคลับที่มีช่วงอายุของกลุ่มยาวนาน โดยที่เป้าหมายแรก ๆ ในการเป็นแฟนคลับก็จะเพียงแค่อยากพบ อยากเห็น ศิลปินที่ตนชื่นชอบอย่างใกล้ชิดมากขึ้น จากที่ได้เห็นแค่ในโทรทัศน์ก็อยากพบตัวจริง จึงเป็นที่มาของการสืบข่าวตามที่ต่าง ๆ เพื่อติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ไปถามทางสตูดิโอ ตามรายการโทรทัศน์ วิทยุ ต่าง ๆ ว่าเบิร์ดจะมีคิวถ่ายเมื่อไหร่ หรือสอบถามไปทางบริษัท Siam Light ที่เป็นผู้จัดแสงให้เบิร์ดเป็นประจำ ซึ่งการติดตามไปตามที่ต่าง ๆ นี้เองทำให้แฟนคลับรุ่นก่อนมีความใกล้ชิดและสนิทสนมกับศิลปินและผู้จัดการส่วนตัว เนื่องจากติดตามมาเป็นระยะเวลาานาน

“ก่อนมาเจอพีธีเบิร์ด เหมือนกับว่าพีธีเบิร์ดไม่มีตัวจริง มีแต่แคในทีวี ก็เลยอยากเห็นตัวจริงว่าเป็นยังไง แล้วพอมานเจอพีธีเบิร์ดก็น่ารักมาก ๆ จนเรารักเขาเหมือนพี่ชายของเราคนหนึ่ง” (นันทวดี เนียมบุญ, สัมภาษณ์)

แฟนคลับส่วนมากจะมีเป้าหมายในการเป็นแฟนคลับเพียงแค่ต้องการเห็นของจริง จากที่เขาเคยเห็นศิลปินผ่านประสบการณ์ทางสื่อมวลชนมาแล้ว เขาจึงต้องการพบของจริงเพื่อดูว่าความแตกต่างระหว่างศิลปินที่เขาเห็นผ่านสื่อกับของจริงนั้นเหมือนหรือต่างกันอย่างไร กล่าวคือ แฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อยากก้าวข้ามเส้นแบ่งระหว่างโลกจริงกับโลกแห่งจินตนาการ ซึ่งการได้พบตัวจริงนี้เองเป็นสิ่งที่ช่วยรักษากลุ่มแฟนคลับไว้ได้อย่างเหนียวแน่น เนื่องจากเมื่อได้พบตัวจริงแล้วก็มักจะได้รับความประทับใจต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ ความใส่ใจจากศิลปิน และผู้จัดการส่วนตัวทำให้แฟนคลับปลื้ม และมีความสุขทุกครั้งที่ได้พบ

“แฟนคลับพีบีวีร์ดอยู่ได้นานขนาดนี้เพราะรักพีบีวีร์ดอย่างเดียวเลย รัก เชื้อมัน ศรัทธา เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดเท่าที่เราเคยเห็นมา พีบีวีร์ดไม่เคยปฏิเสธน้อง ๆ ขอถ่ายรูป ขออะไรถ้าให้ได้จะให้เลย ถ้าไม่ได้ก็จะนิ่ง ๆ เราก็จะรู้เอง” (นันทวดี เนียมบุญ, สัมภาษณ์)

การที่กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้เปลี่ยนจากแฟนเพลงที่ติดตามผลงานธรรมดามาเป็นแฟนคลับแน่นนอนว่าย่อมต้องมีความต้องการบางอย่างที่เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากการได้พบ ได้ใกล้ชิดศิลปินที่ตนเองชื่นชอบแล้ว หลาย ๆ คนยังกล่าวว่าการเข้ามาเป็นแฟนคลับทำให้พวกเขาได้อะไรอีกมากมาย เช่น ได้เพื่อนใหม่ ได้เห็นสิ่งที่เป็นเบื้องหลังต่าง ๆ ได้ประโยชน์ ได้ข้อคิดจากสิ่งที่ “ธงไชย แมคอินไตย์” เคยพูด เคยสอน

“แฟนคลับมันเป็นเรื่องของเบื้องหลัง มันไม่ใช่แค่ซื้อเทป แต่เราได้เห็นพีบีวีร์ด ที่ไม่ใช่พีบีวีร์ดในทีวี แต่เราได้เห็นพีบีวีร์ดนอกสคริปต์ ไม่มีการเซ็นเซอร์” (ศิริรัตน์ อุทกเชียว, สัมภาษณ์)

การแบ่งเป็นกลุ่มย่อยของแฟนคลับ

ในเครือข่ายแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ มีการแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ อีกหลายกลุ่ม ซึ่งการแบ่งกลุ่มของแฟนคลับกลุ่มนี้จะแบ่งตามความสนิทสนม ใครเข้ามาเจอใครก่อนก็สนิทกับคนนั้น แล้วก็หาเพื่อนใหม่เข้ากลุ่มมาเรื่อย ๆ เป็นการเริ่มต้นเครือข่ายจากคนไม่กี่คน แล้วจึงค่อย ๆ ขยายเครือข่ายไปเรื่อย ๆ ด้วยการพาคนใหม่มาแนะนำให้คนในกลุ่มได้รู้จัก ซึ่งเพื่อนที่เป็นแฟนคลับคนแรกมักจะเป็นคนที่ เป็นเพื่อนกันอยู่แล้วและชอบธงไชย แมคอินไตย์ เหมือนกัน

“เพื่อนที่เป็นแฟนคลับตอนแรกจะเป็นเพื่อนที่เรียนด้วยกันที่ชอบพีบีวีร์ดเหมือนกัน ก็มีเพื่อนคุย พอมีเว็บก็ทำให้รู้จักคนเพิ่มขึ้น เริ่มจากคุยกันในเว็บบอร์ด แล้วก็แลกเปลี่ยนการ์ด ฝากการ์ด ฝากของขวัญกัน เรื่องพีบีวีร์ดได้เป็นชั่วโมงเลย” (นันทวดี เนียมบุญ, สัมภาษณ์)

ต่อมาจึงเริ่มขยายกลุ่มไปยังคนอื่น ๆ ซึ่งส่วนมากก็จะรู้จักกันเวลาไปตามศิลปิน เวลาไปดูคอนเสิร์ต

“ก็ได้เพื่อนใหม่เวลาไปดูคอนเสิร์ต เวลาไปดูอีตรายการ รู้จักกันแล้วก็ค่อย ๆ ขยายวงกว้างไป เป็นแบบเพื่อนจุ๊เพื่อน” (ชมพูนุช สินธุนา, สัมภาษณ์)

ถ้าสมาชิกแฟนคลับคนไหนเข้าเว็บไซต์ก็จะได้เพื่อนใหม่จากในสื่อดังกล่าวค่อนข้างมาก โดยเริ่มจากการคุยกันผ่านทางเว็บบอร์ด แล้วจึงแลกเปลี่ยนหมายเลขโทรศัพท์ ฝากของขวัญกัน และนัดเจอกันในเวลาต่อมา ซึ่งเนื้อหาที่แฟนคลับคุยกันนั้น ในเริ่มแรกจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปิน เนื่องจากศิลปินเป็นตัวกลาง เป็นจุดเชื่อมโยงให้คนกลุ่มนี้มารวมกัน แต่เมื่อสนิทกันมากขึ้น เนื้อหาที่เคยเป็นเรื่องของ “ธงไชย แมคอินไตย์” ก็เปลี่ยนไปเป็นคุยกันเรื่องทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน

แฟนคลับในยุคแรก ๆ จะไม่แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ มากนัก เนื่องจากแฟนคลับในยุคก่อนมีจำนวนน้อย จึงรวมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มเดียว ไม่มีคนมากเหมือนในปัจจุบัน อย่างที่ “บีบี” เล่าให้ฟังว่า

แฟนคลับรุ่นก่อน ๆ มีน้อย มีแค่ไม่กี่คน เวลาตามไปกองถ่ายคู่กรรมที่ลาดหลุมแก้วก็เป็นกลุ่มแค่ 5-6 คน แต่เดี๋ยวนี้คนเยอะกลุ่มมันก็แบ่งย่อยขึ้น การแบ่งกลุ่มของแฟนคลับก็คงเหมือนกับเพลงสบาย ๆ นั้นแหละ สบาย ๆ ถูกใจก็คบกันไป เพราะฉันมันคนไม่สนอะไร ไม่เคยคิดกวนใจใคร สบาย ๆ (จุฑามาศ อุทัยธน์, สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่าแฟนคลับในยุคแรก ๆ กระจุกกระจาย มีเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้นที่ตามไปสถานที่ต่าง ๆ เนื่องจากข่าวสารต่าง ๆ ไม่แพร่หลายเหมือนอย่างปัจจุบัน การแบ่งกลุ่มจึงแบ่งตามความสนิทสนมเท่านั้น

พฤติกรรมการสื่อสารของแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้จะติดตามผลงานของศิลปินอย่างสม่ำเสมอ ทั้งผลงานเพลง ผลงานทางด้านละคร ภาพยนตร์ โฆษณา ข่าว บทความ นิติสาร รวมไปถึงการสะสมสิ่งของทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวศิลปิน นอกจากนี้ยังมีการติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ เมื่อมีโอกาส แฟนคลับในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นแฟนคลับที่มีอายุมาก หรือมีภาระหน้าที่ทางด้านการงานที่ไม่สามารถตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ ได้ จึงมักจะติดตามผลงานผ่านทางสื่อมวลชน และไปชมคอนเสิร์ตทุกครั้ง

พฤติกรรมของแฟนคลับในแต่ละอย่างนั้นแสดงถึงความต้องการและการแสดงออกที่ต่างกัน กล่าวคือ การติดตามผลงานผ่านทางสื่อมวลชนเป็นการหาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับศิลปินที่ตนเองชื่นชอบและสะสมไว้ให้ได้มากที่สุด เป็นการหาข้อมูลเพื่อนำมาพูดคุยกับเพื่อนแฟนคลับด้วยกัน เป็นการรับสารจากสื่อมวลชน ในขณะที่การสะสมสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน เช่น ของที่ระลึกจากคอนเสิร์ตต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นสื่อที่บรรดาแฟนคลับจะต้องเข้าไปหาด้วยตนเอง เป็นการแสดงตัวตนของการเป็นแฟนคลับอย่างหนึ่งที่เข้าใจว่า ยังมีของสะสมมากเท่าไร มีของที่หาได้ยากเท่าไร แสดงว่าตนเองเป็นแฟนคลับที่เหนียวแน่นมากขึ้นเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าของที่ระลึกต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดี (loyalty) ต่อศิลปิน ส่วนการติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ ก็เพื่อที่จะได้ใกล้ชิดกับศิลปินที่ตนชื่นชอบ เป็นความชื่นชมและความประทับใจที่พวกเขาจะได้รับกลับมาทุกครั้งเมื่อได้ไปตาม เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับตนเอง เมื่อได้พบกับศิลปินแฟนคลับก็จะได้รับความสุข ความทรงจำที่ดี ๆ กลับมาด้วยทุกครั้ง

“บางครั้งเวลาเรามีปัญหาในชีวิต พี่เบิร์ดเหมือนเป็นคนหนึ่งที่ดึงเราขึ้นมา เวลาไปตาม ก็เหมือนการสร้างพลังให้กับตัวเองทุกครั้งที่ได้เจอ ก็จะได้ความสุขกลับมา” (นันทวดี เนียมนุ่น, สัมภาษณ์)

พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แฟนคลับแสดงออกมาไม่ว่าจะเป็นการติดตามผลงาน การสะสมของหรือการติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นกระบวนการสื่อสารที่จะอธิบายถึงตัวตนของพวกเขาว่า ใครก็ตามที่มีพฤติกรรมลักษณะนี้จะเรียกว่าเป็น “แฟนคลับ”

นอกจากนี้แฟนคลับบางคนติดตามมานาน ๆ ก็จะคุ้นเคยกับทีมงาน บางครั้งก็ไปช่วยดูแล ช่วยเป็นบอดี้การ์ดให้ศิลปินด้วย กล่าวคือ ในบางครั้งเมื่อศิลปินเดินทางไปร่วมงาน หรือไปจัดการแสดงตามที่ต่าง ๆ มักจะมีแฟนเพลงจำนวนมากมารุมล้อมทำให้ศิลปินไม่สามารถเดินทางออกจากสถานที่นั้น ๆ ได้ ทำให้แฟนคลับบางคนก็คุ้นเคยกับศิลปินและทีมงานเข้ามาช่วยดูแล และกันคนดูให้ศิลปิน รวมทั้งหาทางเดินฝ่าวงล้อมของฝูงชนให้ศิลปินเดินทางออกมาได้อย่างปลอดภัย

“บางที่เราต้องไปช่วยดูแล เป็นบอดี้การ์ดบ้างถ้าจำเป็น ถ้าเห็นว่าเขาไม่อยู่แน่ ก็จะเข้าไปช่วย หาทางให้เดินทางออกมาให้ได้ เหมือนไม่ได้เป็นแค่แฟนคลับ แต่เหมือนเป็นทั้งแฟนคลับและเป็นทีมงาน พอเห็นคนไปรุมเยอะ ๆ ก็อยากช่วยเค้า ช่วยทีมงานด้วย” (ชมพูนุท สีนันทนา, สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่าแฟนคลับบางคนมีการเปลี่ยนบทบาท และสถานะของตนเองไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ จากแฟนคลับต้องกลายเป็นทีมงานคอยช่วยเหลือศิลปินในยามจำเป็น เนื่องจากพวกเขาไม่อยากให้ศิลปินที่เขาชื่นชอบลำบาก หรือได้รับความเดือดร้อน

กิจกรรมของแฟนคลับ

แฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์กลุ่มนี้จะมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันบ้าง โดยในที่นี้ผู้วิจัยจะแบ่งกิจกรรมของแฟนคลับออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน แฟนคลับกลุ่มนี้จะมีการนัดกันไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกัน เช่น นัดกันไปชมคอนเสิร์ตเป็นกลุ่ม นัดกันไปตามศิลปิน

“เวลาไปดูคอนเสิร์ตก็จะไปกันเป็นกลุ่ม อย่างตอนเบิร์ด – เสก ก็นัดกันไปเสื้อสีขาวกางเกงยีนส์ ต้องไปเป็นกลุ่มถึงจะมันส์ เวลาไปดูคอนเสิร์ตไม่เหมือนไปดูศิลปินเล่น แต่เหมือนดูพี่ชายเราจะคอยเอาใจช่วย ช่วยร้องช่วยเต้น ช่วยลุ้นตลอด” (ศิริรัตน์ อุทกเขียว, สัมภาษณ์)

2. กิจกรรมในชีวิตประจำวัน นอกจากจะนัดกันไปชมคอนเสิร์ต ไปตามศิลปินแล้ว แฟนคลับกลุ่มนี้จะมีการนัดรับประทานอาหารกันบ้าง ไปเที่ยวต่างจังหวัดด้วยกันบ้าง แล้วแต่

ความสนิทสนมของแต่ละคน ซึ่งส่วนมากแฟนคลับที่รู้จักกันมานานแล้วก็จะกลายเป็นเพื่อนสนิทกันจริง ๆ ไปไหนมาไหนด้วยกัน คุยกันทุกวัน ติดต่อกันเป็นประจำ

“เพื่อนที่เป็นแฟนคลับก็สนิทกันเป็นเพื่อนกันจริง ๆ ไปแล้ว มีนัดกินข้าวกัน ไปต่างจังหวัดกันบ่อย ๆ” (นันทวดี เนียมนุ้ย, สัมภาษณ์)

กิจกรรมของแฟนคลับ 2 ประเภทนี้มีผลต่อการสร้างเครือข่ายลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน ไม่ว่าจะเป็นการไปชมคอนเสิร์ต การตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ นั้น เป็นการแสดงถึงตัวตนของการเป็นแฟนคลับ เป็นการแสดงให้เห็นคนภายนอกได้เห็นว่าพวกเขาเป็นแฟนคลับ เป็นการสื่อสารไปยังภายนอกเครือข่าย เช่น การทำอุปกรณ์ไปชมคอนเสิร์ต เมื่อคนที่ไม่ได้เป็นแฟนคลับได้เห็นก็รู้ว่าคนกลุ่มนี้เป็นแฟนคลับ นอกจากนี้การไปชมการบันทึกเทปรายการต่าง ๆ เป็นการแสดงให้เห็นว่าศิลปินที่ไปออกรายการได้รับความนิยมมากเพียงใด หากมีแฟนคลับไปชมมากก็แสดงให้เห็นว่าศิลปินคนนั้นยังได้รับความนิยมอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นแฟนคลับจึงมักจะกระจายข่าวและชวนกันไปทำกิจกรรมแบบนี้เพื่อให้คนอื่นได้เห็นว่าคุณศิลปินที่เขาชื่นชอบนั้นยังคงเป็นที่นิยม

ส่วนกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการนัดกันไปรับประทานอาหารหรือการไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ ของกลุ่มแฟนคลับ เป็นการสานความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายให้มีความสนิทสนมและความผูกพันที่แน่นแฟ้นขึ้น ทำให้เรื่องของแฟนคลับไม่ได้เป็นแค่เรื่องของความบันเทิงเท่านั้น แต่เป็นเรื่องราวในชีวิตประจำวันจริง ๆ เป็นเพื่อนที่คอยช่วยเหลือกันเมื่อยามมีปัญหา ซึ่งหากความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายมีความเหนียวแน่นมาก แม้ศิลปินจะได้รับความนิยมลดลงหรืออำนวยการบันเทิงไปกลุ่มแฟนคลับก็สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แนบแน่น

ช่องทางการสื่อสาร

แฟนคลับกลุ่มนี้จะใช้การสื่อสารผ่านหลายช่องทางด้วยกัน ดังนี้คือ

1. สื่อกิจกรรม แฟนคลับกลุ่มนี้จะรวมตัวกันผ่านทางสื่อคอนเสิร์ตเป็นหลัก เนื่องจากส่วนมากจะเป็นแฟนคลับที่สูงอายุ ไม่มีเวลาได้ตามศิลปินเหมือนแฟนคลับรุ่นหลัง ดังนั้นจึงอาศัยช่วงเวลาที่มิคอนเสิร์ตเป็นที่สื่อสารและรวมตัวกัน เพื่อรักษาความเป็นแฟนคลับของตนเองให้คงอยู่ผ่านการชมคอนเสิร์ตร่วมกัน กล่าวคือการไปชมคอนเสิร์ตไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายด้วย

2. สื่อมวลชน เนื่องจากแฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่มีโอกาสได้ตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ บ่อยนัก จึงอาศัยการสื่อสารผ่านทางสื่อมวลชนเป็นหลัก ติดตามผลงานผ่านข่าวคราวทาง

สื่อมวลชน ทั้งตามโทรทัศน์ วิทยุ นิตยสารต่าง ๆ รวมทั้งสื่อสารกับทางค่ายเพลง ด้วยการติดต่อกับทีมงาน หรือโทรศัพท์ไปถามฝ่ายประชาสัมพันธ์ของทางค่ายเพลง เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินที่ตนชื่นชอบโดยตรง แม้ว่าจะไม่ค่อยมีโอกาสดังตามแต่แฟนคลับกลุ่มนี้ก็จะติดตามและได้รับข่าวสารผ่านสื่อมวลชนไม่น้อยไปกว่าแฟนคลับคนอื่น ๆ ที่ได้ตาม ซึ่งแฟนคลับกลุ่มนี้จะใช้สื่อต่าง ๆ ในลักษณะที่ต่างกัน แฟนคลับบางคนก็จะเป็นผู้รับสารที่คอยรับเฉพาะข่าวสารผ่านทางสื่อมวลชนที่นำเสนอออกมาและรับรู้ข่าวตามนั้น (passive audience) ไม่มีการเข้าหาข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง ในขณะที่แฟนคลับบางคนดำเนินการหาวิธีเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง (active audience) โดยการติดต่อสอบถามไปยังค่ายเพลงถึงความคืบหน้าของผลงานของศิลปิน

3. สื่อเฉพาะกิจ แฟนคลับกลุ่มนี้จะอาศัยสื่อเฉพาะกิจอย่างโทรศัพท์ไว้สื่อสารกัน เมื่อต้องการนัดรวมตัวกันตามคอนเสิร์ต นอกจากนี้ยังมีแฟนคลับรุ่นแรก ๆ บางคนที่ปรับตัวเข้ากับช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างตนเองกับแฟนคลับคนอื่น ๆ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารใหม่ หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ เมื่อมีข้อมูลใด ๆ ที่น่าสนใจก็จะนำมาเล่าให้เพื่อนคนอื่น ๆ ที่ไม่มีโอกาสได้เข้ามาในอินเทอร์เน็ตได้ฟัง

“ตอนนี้ถึงจะไม่ได้ตามแต่ก็มีเพื่อนโทรมาเล่าให้ฟังตลอด อย่างเมื่อวันนั้นเค้าไปถ่ายมิวสิกกับพีเบิร์ดก็โทรมาเล่าบรรยายภาคให้ฟัง ก็สนุกไปกับเค้าด้วย” (จุฑามาศ อุทัยธัน, สัมภาษณ์)

สื่อเฉพาะกิจอย่างโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีลักษณะต่างกันในเรื่องของผู้รับสาร คือ ในการสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตผู้ส่งสารอาจไม่รู้จักว่าผู้รับสารเป็นใครบ้าง หรืออาจไม่เคยเห็นหน้าค่าตากัน การส่งข่าวผ่านทางอินเทอร์เน็ตจึงมักจะเป็นเรื่องข่าวคราวทั่วไปเกี่ยวกับศิลปินหรือบรรยากาศของงานต่าง ๆ ที่ได้ไปพบเห็นมาและนำมาเล่าสู่กันฟัง แต่ถ้าเป็นการสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์ผู้ส่งสารรู้ว่าผู้รับสารเป็นใคร เรื่องราวที่พูดคุยกันก็อาจจะได้รายละเอียดมากขึ้น ลึกซึ้งขึ้น

1. สื่อบุคคล แฟนคลับกลุ่มนี้จะอาศัยการสื่อสารระหว่างบุคคลในช่วงเวลาที่ได้พบกันตามคอนเสิร์ต หรือตามรายการต่าง ๆ ก็จะมีโอกาสดังพูดคุยกัน ถ้ามถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนเองอาจจะไม่ได้พบได้เห็น แฟนคลับรุ่นหลัง ๆ ก็จะมาเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ได้ฟังบ้าง แฟนคลับบางคนยังมีโอกาสได้สื่อสารกับพ่อกน้อยเมื่อได้พบกันตามงานต่าง ๆ

2. สื่อเพลงของศิลปิน แฟนคลับกลุ่มนี้จะใช้สื่อเพลงเพื่อแสดงถึงความระลึกถึง ซึ่งสื่อประเภทเพลงของศิลปินนี้เองที่ทำให้แฟนคลับรู้สึกที่ศิลปินอยู่ใกล้พวกเขาตลอดเวลา เมื่อใดที่นึกถึงศิลปินพวกเขาก็สามารถนำเพลงมาเปิดฟังได้ เป็นรูปแบบหนึ่งของความทรงจำที่นำมาแปลงเป็นรูปธรรมให้แฟนคลับสามารถจับต้องได้

จากการสื่อสารผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ของแฟนคลับแสดงให้เห็นว่า สื่อต่างชนิดกันถูกนำมาใช้ในลักษณะที่ต่างกัน กล่าวคือ สื่อกิจกรรมเป็นสื่อที่ช่วยรักษาความเป็นแฟนคลับให้คงอยู่

ด้วยการชมคอนเสิร์ตร่วมกัน เนื่องจากแฟนคลับกลุ่มนี้ไม่มีเวลาได้ตามศิลปินจึงต้องอาศัยพื้นที่คอนเสิร์ตเป็นพื้นที่ในการรักษารักษาความเป็นแฟนคลับ ในขณะที่สื่อมวลชนถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข่าวคราวต่าง ๆ ของศิลปิน ส่วนสื่อเฉพาะกิจอย่างโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต เป็นช่องทางที่ใช้สื่อสารระหว่างกลุ่มแฟนคลับด้วยกันเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้แฟนคลับกลุ่มนี้ยังใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลในช่วงเวลาที่มีโอกาสได้พบกันเพื่อสอบถามถึงข่าวคราวและเรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนเองอาจยังไม่รู้ ส่วนสื่อประเภทเพลงจะมีส่วนสำคัญมากในช่วงที่ศิลปินไม่มีผลงาน ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเพียงใดเพลงก็ยังคงเป็นสื่อที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ตลอดเวลา ทำให้แฟนคลับรู้สึกว่าการที่ศิลปินที่เขาชื่นชอบไม่ได้ห่างหายไปไหน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารผ่านช่องทางใดก็ล้วนแล้วแต่สร้างประโยชน์ให้กับแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ และรวมถึงให้ประโยชน์กับเครือข่ายให้เครือข่ายมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาด้วยการสื่อสารระหว่างกัน

จะเห็นได้ว่าในเครือข่ายแฟนคลับได้มีการสร้างสื่อและช่องทางในการสื่อสารหลากหลายประเภท ทั้งสื่อกิจกรรม สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล ซึ่งสาเหตุที่ต้องมีการสื่อสารผ่านทางช่องทางที่หลากหลายก็เนื่องมาจาก แฟนคลับต้องการทางเลือกที่หลากหลายในการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การสื่อสารภายในกลุ่มที่ต้องอาศัยสื่อกิจกรรมเป็นตัวเชื่อมโยงใช้สื่อเฉพาะกิจเพื่อติดต่อสื่อสารกัน รวมทั้งใช้สื่อบุคคลเพื่อพูดคุยกันถึงเรื่องต่าง ๆ ในขณะที่มีการสื่อสารภายนอกกลุ่มอาจจะใช้พื้นที่ผ่านทางสื่อมวลชน หรืออินเทอร์เน็ต การสื่อสารเพื่อรับข่าวสารเข้ามาในกลุ่มแฟนคลับอาจจะนำข่าวสารมาจากสื่อมวลชน ส่วนการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดข่าวสารออกไปก็จะสื่อสารผ่านช่องทางของเว็บไซต์แฟนคลับ

นอกจากนี้สื่อแต่ละชนิดก็จะมีคุณลักษณะในการสื่อสารที่แตกต่างกัน กล่าวคือ สื่อกิจกรรมจะเป็นสื่อที่เกิดขึ้นเฉพาะครั้งคราวในวาระโอกาสพิเศษ จะมีขึ้นในช่วงที่ศิลปินมีผลงาน ซึ่งจะเกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง ส่วนสื่อเฉพาะกิจอย่างเว็บไซต์เป็นสื่อที่กลุ่มแฟนคลับสามารถสื่อสารผ่านช่องทางนี้ได้ตลอดเวลาตามที่ต้องการ ทำให้เครือข่ายมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง อันจะส่งผลให้เครือข่ายดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน

สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับในช่วงที่ ธงไชย แมคอินไตย์ เป็นนักร้อง⁶

แฟนคลับกลุ่มนี้ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับหลังจากที่ธงไชย แมคอินไตย์ออกอัลบั้มเพลงแล้ว แฟนคลับกลุ่มนี้จึงอาจจะก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับเพราะเริ่มชอบจากผลงานเพลงหรืออาจจะชื่นชอบจากรูปร่างหน้าตาภายนอก แล้วจึงติดตามผลงานมาเรื่อย ๆ จนกลายเป็นแฟนคลับอย่างเหนียวแน่น ซึ่งในการสื่อสารของแฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เริ่มมีการสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์ ทำให้รูปแบบการสื่อสารบางอย่างของแฟนคลับมีการเปลี่ยนแปลง และทำให้มีการรวมกลุ่มของแฟนคลับมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงขออธิบายถึงลักษณะ พฤติกรรมการสื่อสาร รวมทั้งช่องทางการสื่อสารของแฟนคลับกลุ่มนี้ผ่านการนำเสนอเรื่องราวของ “แฟนคลับ” ตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาคือ “เอ๋” และมีข้อมูลจาก “แฟนคลับ” คนอื่น ๆ ประกอบด้วย

เอ๋ : เรื่องของเว็บมาสเตอร์ กับ torthong.com

สุภัทรา พรเฉลิมพงศ์ หรือ “เอ๋” เว็บมาสเตอร์คนเก่งแห่ง torthong.com สาวเก่งอายุ 25 ปี ผู้ที่มี “พีเบิร์ต” เป็นแรงบันดาลใจในชีวิต และเป็น “ฮีโร่” ของเธอ

“เอ๋” เป็นเด็กต่างจังหวัดที่ใช้ชีวิตเรียบง่าย เริ่มชอบ “ธงไชย แมคอินไตย์” ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้น ป.6 ในช่วงที่ “ธงไชย แมคอินไตย์” ออกอัลบั้มชื่อ “บูมเมอแรง”⁷ “เอ๋” เล่าให้ฟังว่าชอบ “พีเบิร์ต” ตั้งแต่อายุ 12 ปี จำได้ว่าติดตามผลงานเพลงมาก่อน แล้ววันหนึ่ง “พีเบิร์ต” ก็ไปเล่นคอนเสิร์ตที่จังหวัดระยอง แต่ก็ยังไม่เคยเจอตัวจริง ตอนแรกที่ชอบนั้นก็เหมือนเด็กวัยรุ่นทั่วไป ที่ชอบศิลปินคนหนึ่งเพราะ น่ารัก หน้าตาดี ดูดีเล่น

ในวัยเด็ก “เอ๋” ฝันอยากเป็นหมอ ตามวิถีชีวิตของเด็กต่างจังหวัดทั่วไป พอเข้าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย “เอ๋” ก็เข้ามาเรียนที่กรุงเทพฯ ได้เจอสังคมกรุงเทพฯ พอเข้ามาหาวิทยาลัยก็เข้าศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ โดยเลือกเรียนทางด้านกราฟฟิค “เอ๋” เล่าให้ฟังว่าในช่วงนั้นเรื่องเว็บไซต์ยังไม่เป็นที่นิยมในประเทศไทย แต่ตนเองสนใจทางด้านนี้ ในขณะที่เรียนนั้นก็เริ่มเข้าเว็บไซต์เป็น และคิดว่าตนเองชอบ “พีเบิร์ต” อยู่ น่าจะทำอะไรสักอย่าง เห็นมีเว็บไซต์แฟนคลับเกิดขึ้นก็เริ่มสนใจอยากทำบ้าง แต่ตอนเรียนอยู่นั้นยังทำเว็บไซต์ไม่เป็น ตอนสมัครงานจึงสมัครใน

⁶ ธงไชย แมคอินไตย์ ก้าวเข้าสู่การเป็นนักร้องเมื่อปี พ.ศ. 2529 โดยผลงานเพลงอัลบั้มแรกมีชื่อว่า หาดทราย สายลม สองเรา ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

⁷ อัลบั้ม “บูมเมอแรง” เป็นอัลบั้มเพลงชุดที่ 6 ของธงไชย แมคอินไตย์ ซึ่งออกอัลบั้มนี้เมื่อปี พ.ศ. 2533

บริษัทที่ทำเกี่ยวกับเว็บไซต์ โดยบอกเขาว่าทำเว็บไซต์ไม่เป็นแต่อยากทำเป็น ทางบริษัทก็รับ ก็ฝึกไปเรื่อย ๆ จนทำเว็บไซต์เป็น พอทำได้ก็เริ่มทำเว็บไซต์ให้กับ “พีเบิร์ด” เป็นคนแรก

“ต้องบอกว่าได้งานทำทุกวันนี้ก็เพราะพีเบิร์ด ตอนนั้นอยากทำเว็บให้แต่ยังทำไม่เป็นก็เลยไปสมัครงานบริษัทที่เขาทำเว็บ บอกเขาตรง ๆ ว่าทำไม่เป็นแต่อยากทำเป็น เขาก็รับก็ทำมาเรื่อย ๆ พอทำเป็นปุ๊บก็ทำให้พีเบิร์ดเลย”

ในช่วงแรก ๆ นั้นเว็บไซต์ของ “เอ” ยังไม่ได้เป็น “torthong.com” เหมือนทุกวันนี้ แต่เริ่มจากใช้พื้นที่ฟรีของเว็บไซต์ hypermart⁸ โดยใช้ชื่อว่า “all for bird” เป็นเว็บที่มีเพียง 4 หน้าเล็ก ๆ

“ตอนนั้นเล่นจากคำว่า “BIRD” B ก็มีหน้าหนึ่ง I หน้าหนึ่ง R หน้าหนึ่ง D ก็อีกหน้าหนึ่ง เริ่มรู้สึกว่าเรา limited ตัวเองเกินไป ก็เลยเปลี่ยนใหม่”

หลังจากนั้นจึงเปลี่ยนจาก “All for bird” เป็น “torthong” “เอ” เล่าให้ฟังว่า ตอนนั้นคิดว่าจะใช้ชื่ออะไรที่แทนความเป็น “ธงไชย แมคอินไตย์” ได้ตอนนั้นมีอัลบั้ม “ธ.ธง” จึงใช้ตัวอักษรตัวนี้มาโดยตลอด ช่วงนั้นมีคนเข้ามาเรื่อย ๆ พอคนมากขึ้นทาง hypermart จึงตัดชื่อผู้ใช้ (user name) ทำให้เข้าไปไม่ได้ จึงเช่าพื้นที่ (host) เป็นของตัวเองเปลี่ยนหน้าตาของเว็บไซต์ใหม่หมด ทำให้ เป็น “torthong.com” มาจนถึงทุกวันนี้เป็นเวลากว่า 3 ปีแล้ว โดยค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการทำเว็บไซต์ “เอ” เป็นคนออกเองทั้งหมด

“เราก็ต้องเลือกหาที่ที่เหมาะสมกับราคา เหมาะกับความจำเป็น ที่ที่ถูก ๆ มีเนื้อที่เยอะ ๆ เพราะเราต้องลงรูปเยอะมาก แต่ก็คุ้มค่าเพราะได้อะไรเยอะมาก ๆ ตอนนั้นก็มีส่วนชิกประมาณ 200 คนแล้ว”

ในช่วงแรก ๆ นั้น “เอ” ใช้การสื่อสารเพื่อหาสมาชิกโดยผ่านทางเว็บบอร์ดของเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น pantip.com ว่ามีรูปจากงานนี้ มีชื่อเว็บไซต์ ใครสนใจก็จะตามเข้ามา โดยข่าวสารในช่วงแรก ๆ จะนำมาจากหนังสือพิมพ์ จากเว็บไซต์อื่น ๆ บ้าง

“ข่าวตอนแรก ๆ ก็พิมพ์เองหมดเลย บางทีมีคนใจดีก็ส่งมาให้ ถ้าไม่ใช่ข่าวก็จะตามจากเพื่อนน้อย เราก็จะตามไปถ่ายรูปเท่าที่เราจะตามไปได้”

การเป็นแฟนคลับทำให้ “เอ” ได้เพื่อนใหม่ ๆ มากมาย โดยเพื่อนที่เป็นแฟนคลับคนแรกเป็นรุ่นน้องที่คณะฯ ซึ่งทราบข่าวจากเพื่อนว่า “เอ” ชอบ “พีเบิร์ด” เหมือนกันจึงมาชวนไปดูกองถ่ายมิวสิกวิดีโอ และเป็นจุดเริ่มต้นของการติดตามศิลปินมาจนถึงทุกวันนี้

⁸ www.hypermart.com เป็นเว็บไซต์ที่มีการให้เช่าพื้นที่เพื่อทำเว็บไซต์ฟรี อาจจะเป็นเว็บไซต์ส่วนตัว เว็บไซต์ทางธุรกิจ โดยผู้จัดทำเว็บไซต์สามารถเลือกได้ว่าต้องการใช้พื้นที่ในการเก็บข้อมูลมากน้อยเพียงใด

“ก่อนมีเว็บไซต์ก็มีเพื่อนเป็นรุ่นน้องที่คณะ จริง ๆ เราชอบพีบีร์มานานแล้ว แต่เราเป็นคนชอบแบบเงียบ ๆ มากกว่า ตอนนั้นเรียนปีสุดท้ายแล้วน้องมาถามว่า ได้ข่าวมาจากเพื่อนว่าชอบพีบีร์หรือ เราก็บอกว่าชอบ เขาก็เลยชวนว่าวันนี้พีบีร์มีถ่าย MV ไปไหม ก็เลยไป ตั้งแต่นั้นก็ไม่เลิกเลย ก็ไปยาวทุกงานที่ได้”

เมื่อมีเว็บไซต์เกิดขึ้นทำให้แฟนคลับสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น มีเพื่อนมากขึ้น ตอนแรก “เอ๋” เริ่มมีเพื่อนจากการเข้าเว็บไซต์ของ “บีบี” ก่อนและเว็บไซต์นี้เองที่จุดประกายให้ “เอ๋” อยากทำเว็บไซต์บ้าง

“การรู้จักคนอื่นไม่ได้เริ่มต้นที่เว็บเรา แต่เริ่มจากเว็บของบีบี เว็บนั้นจะเป็นจุดเริ่มต้นมากกว่า ทำให้เราเกิดประกายว่าเค้าทำได้ เราก็ทำได้เพราะเรียนมาทางนี้ ตอนนั้นก็เลยมีหลายเว็บซึ่งก็อาจจะได้ช่วยกันหาข่าว”

“เอ๋” เป็นตัวอย่างของแฟนคลับคนหนึ่งที่ทำข่าวสารและเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไม่ว่าเวลาที่มีข่าวลือที่ไม่ดีเกี่ยวกับศิลปิน “เอ๋” ก็จะหาข้อมูลเพื่อยืนยันสิ่งที่เกิดขึ้นเสมอ

“ตอนนั้นที่ข้อเจ็ด⁹ เขียนถึงพีบีร์จนมากเลยนะ เพราะคนตอบกระทู้มันก็จะอธิบายว่า คนนี้ไง คนนี้ไง เราก็คิดแบบว่ามันจริงหรือ ในใจคิดอยู่สองอย่างว่า ใช่ ไม่ใช่ ก็เลยส่งเมลไปหา พี่น้อย พี่น้อยตอบกลับมาว่าแล้วทำไมต้องคิดว่าเป็นพีบีร์ล่ะ เราก็เออเนอะ ถึงจะใช่ ไม่ใช่ ถ้าเราคิดว่าไม่ใช่มันก็จบ เราเชื่อมั่นในตัวพี่ชายเราก็พอ”

“เอ๋” เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงความประทับใจที่มีต่อตัว “พีบีร์” ว่า “พีบีร์” เป็นศิลปินที่เอาใจใส่แฟนคลับตลอด ทำให้แฟนคลับรักเขามากขนาดนี้ เพราะเขาก็รักแฟนคลับเหมือนกัน

“เวลาที่มีร๊วกันอยู่พีบีร์ก็จะเดินมาหาเอง จริง ๆ แล้วมันไม่ใช่หน้าที่ที่เค้าจะต้องเดินมาหา เค้าไม่มาก็ไม่มีใครว่าอะไร แต่เค้าก็มาทุกครั้ง”

“เอ๋” เล่าว่าการที่ “พีบีร์” มีชื่อเสียงโด่งดังมาจนทุกวันนี้แฟนคลับเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสนับสนุน แต่ส่วนสำคัญอยู่ที่ตัวศิลปินเอง ที่ตั้งใจทำงานและมีความสามารถจนเป็นที่ยอมรับจากคนทั่วทั้งประเทศ

⁹ นามปากกาของนักเขียนท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้เขียนคอลัมน์บีบีสว ลงในเว็บไซต์ www.manageronline.com เป็นคอลัมน์บันเทิงที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านทางเว็บไซต์มากที่สุด คอลัมน์หนึ่ง ซึ่งเนื้อหาในคอลัมน์นี้มักจะเป็นการเสนอข่าวในแง่การวิพากษ์วิจารณ์ศิลปิน นักแสดง โดยใช้ถ้อยคำขรย่อก หรือฉายาต่าง ๆ ให้ผู้อ่านคิดต่อเองว่าผู้เขียนพูดถึงใคร

"มันขึ้นอยู่กับศิลปินมากกว่า ต่อให้เราเป็นหน้าม้าให้แต่ศิลปินคุณไม่สนุก สีน้าเราก็ก็น่าเบื่อ ถ้าสั่งให้เราเต้นแล้วเราไม่สนุกเราก็ก็น่าเบื่อ เพราะตัวพีเบิร์ดเป็นหลักอยู่แล้ว ถึงเราจะเป็นตัว support แต่เค้าส่งมาให้เราก่อนแล้วเราก็ก็น่าเบื่อ" "

นอกจากความประทับใจที่มีต่อตัวศิลปินแล้ว "เอ๋" ยังเล่าให้ฟังถึงความประทับใจที่มีต่อ "พีนกน้อย" ผู้จัดการส่วนตัวของธงไชย แมคอินไตย์ด้วยว่า แฟนคลับพีเบิร์ดทุกคนกลายเป็นแฟนคลับพีนกน้อยกันหมด เนื่องจากพีนกน้อยเป็นตัวอย่างที่ดี คอยดูแลแฟนคลับ คอยดูแล เป็นห่วง คอยบอกข่าว บอกคิวงานให้ตลอด

"ใคร ๆ ที่เป็นแฟนคลับพีเบิร์ดก็รักพีนกน้อยกันหมด เคยอ่านในหนังสือเล่มหนึ่งเค้าเขียนว่า พีเบิร์ดมีที่ปรึกษาที่ดีที่สุดเท่าที่ศิลปินคนนึงจะมีได้"

การเป็นแฟนคลับในคำนิยามของ "เอ๋" ไม่ได้ไร้สาระอย่างที่หลาย ๆ คนคิด แต่การเป็นแฟนคลับให้อะไรกับ "เอ๋" หลาย ๆ อย่าง ทั้งเรื่องครอบครัว เรื่องการทำงาน

"ไม่เคยทอดแม่ แต่ได้ทอดแม่เพราะพีเบิร์ด พีเบิร์ดทำให้ได้ทอดแม่ บอกว่ารักแม่ พีเบิร์ดทำได้เราก็ก็น่าเบื่อ แม่เราก็ก็น่าเบื่อไปด้วย เดี่ยวนี้เวลามีรายการอะไรเกี่ยวกับพีเบิร์ดก็จะรีบโทรมาบอกให้เรารู้"

การเป็นแฟนคลับในความรู้สึกของ "เอ๋" เป็นเพียงการชอบคน ๆ หนึ่งและยกให้เขาเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต

"แฟนคลับมันก็แค่การที่เราชื่นชอบคน ๆ หนึ่ง เป็น hero มันก็ไม่ต่างจากที่เราชื่นชอบนายกทักษิณ ชอบคุณชวน ชอบใครเราก็ก็น่าเบื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต การทำงาน ครอบครัว"

การเป็นแฟนคลับของ "เอ๋" เป็นตัวอย่างของความรัก และความทุ่มเท จนทำให้วันนี้ เว็บไซต์ "torthong.com" เป็นเว็บไซต์ที่เป็นสื่อกลางระหว่างแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ อีกหลาย ๆ คน

จากเรื่องราวของ "เอ๋" ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงกระบวนการในการก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับของแฟนคลับกลุ่มนี้ซึ่งเริ่มตั้งแต่หลังจากที่ธงไชย แมคอินไตย์ออกอัลบั้มเพลง รวมถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการสื่อสาร และช่องทางการสื่อสารของแฟนคลับ ที่เพิ่มช่องทางการสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์เข้ามา ซึ่งผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์แยกเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้กรณีของ "เอ๋" เป็นกรณีศึกษา และนำข้อมูลจากแฟนคลับคนอื่น ๆ มาวิเคราะห์ร่วมกัน ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไป

การเข้าสู่การเป็นแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้จะเริ่มเข้าสู่การเป็นแฟนคลับหลังจากที่ธงไชย แมคอินไตย์ออกอัลบั้มเพลงแล้ว กล่าวคือเริ่มเป็นแฟนคลับในช่วงที่ธงไชย แมคอินไตย์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ในนามของ “นักร้อง” แล้ว โดยบางคนจะเริ่มชอบตั้งแต่อัลบั้มแรก บางคนจะเริ่มชอบหลังจากผ่านไป 2-3 อัลบั้ม ดังกรณีของ “เอ๋” ที่เริ่มเข้าสู่การเป็นแฟนคลับตั้งแต่อัลบั้มชุด “บูมเมอแรง” หรือในกรณีของแฟนคลับอีกคนหนึ่งที่ได้เล่าว่า

ชอบตั้งแต่ตอนออกอัลบั้มเพลง ชอบเพราะผู้ชายคนนี้ดูอบอุ่นดี พุดเก่ง เป็นผู้ชายที่น่ารักคนหนึ่ง ยิ่งได้ดูคอนเสิร์ตก็รู้ว่าผู้ชายคนนี้จะมีอะไรหลายอย่าง ก็เลยติดตามมาเรื่อย ๆ และอีกอย่างหนึ่งก็คงเป็นเพราะตัวเพลงด้วย เนื้อเพลงก็มีส่วนสำคัญ เพราะเป็น first impression เพลงมันโดน อย่างเพลงด้วยรักและผูกพันเป็นเพลงที่ ชอบมาก ๆ (บุญศรี ธนสารสุโรจน์, สัมภาษณ์)

แฟนคลับกลุ่มนี้เริ่มรู้จักธงไชย แมคอินไตย์ ผ่านสื่อมวลชนเช่นเดียวกับแฟนคลับกลุ่มแรก แต่จะชอบทั้งที่ผลงานและตัวศิลปิน ซึ่งเพลงนับเป็นส่วนสำคัญ อาจจะเป็นอันดับแรกที่ทำให้แฟนคลับกลุ่มนี้รู้จัก “ธงไชย แมคอินไตย์” ดังนั้นแฟนคลับกลุ่มนี้จึงสนใจจากงานเพลงแล้วจึงเริ่มมาติดตามผลงานทางด้านอื่น ๆ รวมทั้งติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ ในภายหลัง

ระยะเวลาการเป็นแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้เริ่มเป็นแฟนคลับหลังจากที่ธงไชย แมคอินไตย์ออกอัลบั้มแล้ว ดังนั้นแฟนคลับกลุ่มนี้จะเป็นแฟนคลับมาเป็นระยะเวลาประมาณ 10-20 ปี

ลักษณะทางประชากรศาสตร์

- อายุ แฟนคลับกลุ่มนี้จะมีอายุประมาณ 20-30 ปีขึ้นไป บางคนมีอายุมากแล้ว แต่เพิ่งเริ่มชอบธงไชย แมคอินไตย์ หลังจากที่ยกอัลบั้มเพลง

“รู้จักที่เบิร์ดมานานแล้ว แต่มาประทับใจก็ตอนออกอัลบั้มเพลง ช่วงที่ชอบมาก ๆ จะเป็นชุดแฟนจ๋า บ้างเลย ก็เลยย้อนกลับไปตามเก็บดูพัฒนาการของเค้า เอาเทปชุดเก่า ๆ ละครเก่า ๆ มาดู” (ศุภจิตรา เพ็ญจันทร์, สัมภาษณ์)

- เพศ แฟนคลับกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นเพศหญิง มีพบเพศชายบ้างแต่มีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากศิลปินชายส่วนใหญ่ภาพที่ทางค่ายเพลงสร้างมาก็มักจะเป็นภาพผู้ชายสุภาพ

ดูอบอุ่น จึงมักจะสร้างความประทับใจให้กับแฟนคลับที่เป็นเพศหญิงมากกว่า ส่วนแฟนคลับเพศชาย มักจะชื่นชอบในผลงานเพลง และความสามารถที่แสดงออกมา ไม่ได้ชื่นชอบที่รูปร่างหน้าตาของ ศิลปิน ดังนั้นการแสดงออกของแฟนคลับเพศหญิงและแฟนคลับเพศชายจึงออกมาในลักษณะที่ ต่างกัน แฟนคลับเพศหญิงจะแสดงออกด้วยการติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ สะสมของ ในขณะที่ แฟนคลับเพศชายจะติดตามผลงานแบบเงียบ ๆ และไปชมคอนเสิร์ต แต่จะไม่ค่อยได้ตามศิลปิน

- อาชีพ แฟนคลับกลุ่มนี้จะพบได้ในหลากหลายอาชีพ ทั้งเว็บมาสเตอร์ นักบัญชี นักแปล ฯลฯ แฟนคลับกลุ่มนี้จะมีอาชีพหลากหลาย

- สถานภาพทางเศรษฐกิจ จากการสังเกตจากการไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับแฟนคลับ สถานภาพทางเศรษฐกิจของแฟนคลับกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มชนชั้นกลาง (middle class) เหมือน แฟนคลับกลุ่มแรก เนื่องด้วยเหตุผลเดียวกันคือ การเป็นแฟนคลับต้องมีค่าใช้จ่ายบางส่วนที่เกี่ยวกับการไปชมคอนเสิร์ต การติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ การซื้อผลงานของศิลปิน การซื้อของที่ระลึก ต่าง ๆ ซึ่งผู้ที่เป็นแฟนคลับย่อมจะต้องมีรายได้เพียงพอสำหรับการนำเงินส่วนที่เหลือจากการใช้จ่าย ในชีวิตประจำวัน มาซื้อของหรือสนับสนุนการเป็นแฟนคลับของตนเองด้วย นอกจากนี้แฟนคลับ กลุ่มนี้บางคนยังเป็นเว็บมาสเตอร์จัดทำเว็บไซต์แฟนคลับ ซึ่งค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานนั้นเว็บ มาสเตอร์เป็นผู้ออกเองทั้งหมด ดังนั้นสถานภาพทางเศรษฐกิจของแฟนคลับกลุ่มนี้จะอยู่ในฐานะ ปานกลางถึงดี

- ระดับการศึกษา มักจะมีระดับการศึกษาในช่วงปริญญาตรี - ปริญญาโท และมี บางคนที่กำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

- ภูมิสำเนา แฟนคลับกลุ่มนี้จะกระจายกระจายอยู่ในกรุงเทพมหานคร และในต่างจังหวัด เนื่องจากแฟนเพลงในต่างจังหวัดจะเริ่มได้มีโอกาสได้ชมทัวร์คอนเสิร์ตของธงไชย แมคอินไตย์ ทำให้แฟน คลับกลุ่มนี้กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ มากมาย นอกจากนี้แฟนคลับกลุ่มนี้ยังพบได้ในชาวต่างชาติ เห็นได้จากสมาชิกในเว็บไซต์จะมีแฟนคลับที่เป็นชาวต่างชาติที่รู้จักธงไชย แมคอินไตย์ ในฐานะ นักร้องยอดนิยมของเมืองไทย และได้สร้างฐานแฟนคลับในต่างประเทศ ทั้งในเอเชียและยุโรป การที่ ธงไชย แมคอินไตย์ มีแฟนคลับอยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้นสามารถอธิบายได้ว่า สื่อมวลชน ได้เผยแพร่ผลงานเพลงไทยออกสู่สายตาคนทั่วโลก เมื่อชาวต่างชาติชื่นชอบในผลงานเพลงหรือใน ตัวศิลปิน เขาก็จะเริ่มติดตามผลงาน รวมไปถึงบินมาเมืองไทยเพื่อชมคอนเสิร์ตเมื่อทราบข่าว นอกจากนี้แฟนคลับชาวต่างชาติบางคนก็รู้จักธงไชย แมคอินไตย์ จากเพื่อนคนไทย หรือว่าเคย เดินทางมาประเทศไทย

เมื่อวัฒนธรรมการรวมกลุ่มของแฟนคลับเกิดขึ้น แฟนคลับที่อยู่ในประเทศไทยก็เล็งเห็น ถึงความสำคัญของการสื่อสารข้ามพรมแดนจึงได้จัดทำเว็บไซต์ขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างแฟนคลับ

ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น เว็บไซต์ birdthongchai.com เป็นเว็บไซต์ที่มีแฟนคลับชาวต่างชาติเข้ามาพูดคุยในเว็บบอร์ดเป็นจำนวนมาก ซึ่งแฟนคลับนั้นก็มาจากหลากหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐเชก สวิสเซอร์แลนด์ ญี่ปุ่น เป็นต้น โดยเว็บไซต์นี้มีจุดเริ่มต้นมาจากเว็บมาสเตอร์รู้จักแฟนคลับชาวต่างชาติคนหนึ่ง จึงมีการรวบรวมข้อมูลกันเพื่อทำเว็บไซต์นี้ขึ้น โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษเพื่อให้ชาวต่างชาติได้เข้าใจ

ครั้งแรกเริ่มทำเว็บเป็นงานอดิเรกช่วงปิดเทอม เพราะรู้จักกับพี่ Mirka จากสาธารณรัฐเชก ก็มีการแชร์ข้อมูลกันคุยกันเรื่อย ๆ มีคนเข้ามาเยอะขึ้น มีการถามเรื่องพี่เบิร์ดมากขึ้น ก็เลยคิดว่าใส่ข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษเอาไว้ คนที่เข้ามาเยี่ยมจะได้ทราบ เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่ก็เป็นชาวต่างชาติที่รู้จักพี่เบิร์ดจากเพื่อนคนไทยหรือเคยมาเมืองไทย มีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย (ชนิดา อีระธนานนท์, สัมภาษณ์)

ขนาดของกลุ่ม

แฟนคลับกลุ่มนี้จะมีขนาดใหญ่ที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ อีก 2 กลุ่ม เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นในยุคที่การสื่อสารสะดวกรวดเร็ว สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่าย มีการกระจายของข้อมูลข่าวสาร ทำให้มีกลุ่มแฟนคลับเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็นจำนวนมาก แฟนคลับประเภทนี้จะมีทั้งหมดประมาณ 500 คน¹⁰ แต่แฟนคลับที่ตามศิลปินเป็นประจำจะมีประมาณ 50-100 คน¹¹

ประเภทของแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้มักจะเป็นแฟนแบบกลุ่ม มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการมากขึ้นผ่านทางเว็บไซต์ต่าง ๆ คือ www.bbbird.com, www.torthong.com, www.birdfc.com, www.clubbird.com, www.birdthongchai.com โดยเว็บไซต์แฟนคลับทั้งหมดนี้เป็นเว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นโดยแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ ทั้งสิ้น เว็บมาสเตอร์ที่เป็นคนทำเว็บไซต์ล้วนแต่เป็นแฟนค

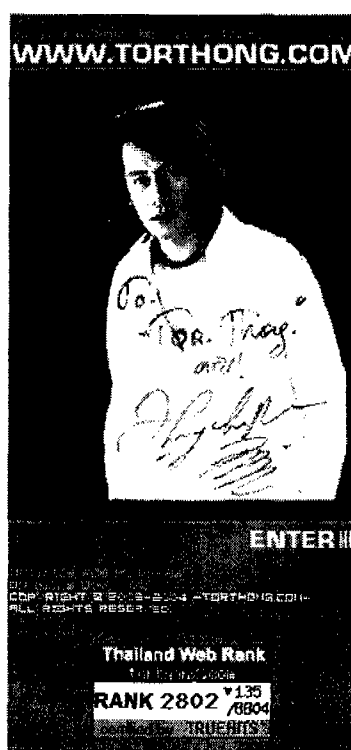
¹⁰ ผู้วิจัยประมาณจากตัวเลขสมาชิกของเว็บไซต์แฟนคลับ และจากการสอบถามแฟนคลับหลาย ๆ คน

¹¹ ผู้วิจัยประมาณจากการสังเกตกลุ่มแฟนคลับที่ตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ เช่น รายการโทรทัศน์ กองถ่ายมิวสิกวิดีโอ

ลัทธิชย แมคอินไทย์ มาก่อน และเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างแฟนคลับด้วยกัน เพื่อแสดงถึงความชื่นชอบและความประทับใจที่มีต่อศิลปินผ่านพื้นที่ของเว็บไซต์ต่าง ๆ ทุก ๆ เว็บไซต์จะมีจุดเริ่มต้นเช่นเดียวกันคือ ตนเองชอบที่เบิร์ด และมีของสะสม มีเรื่องราวมากมาย จึงอยากแบ่งปันให้คนอื่น ๆ ได้เห็น ได้รับรู้บ้าง รวมถึงมีความคิดที่อยากจะหาพื้นที่ที่ใช้สื่อสารระหว่างคนที่ชอบอะไรเหมือน ๆ กัน เพื่อคุยกันในเรื่องที่คนภายนอกอาจจะไม่เข้าใจ หรือไม่มีความรู้มากนัก ดังนั้นเนื้อหาที่ปรากฏในเว็บไซต์ส่วนมากจึงเป็นเรื่องของธงชัย แมคอินไทย์ เมื่อมีข่าวคราวต่าง ๆ ก็จะใช้เว็บไซต์เป็นศูนย์กระจายข่าว เพื่อให้เกิดการรวมตัวกันขึ้นตามรายการและสถานที่ต่าง ๆ นอกจากเนื้อหาที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับธงชัย แมคอินไทย์แล้ว ก็มีเรื่องอื่น ๆ แทรกเข้ามาบ้าง เช่นบางครั้งเมื่อแฟนคลับไปเจอบทความดี ๆ หรือเรื่องราวน่ารัก ๆ ก็จะนำมาฝากกัน การกระจายของข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและเข้าถึงง่าย ทำให้แฟนคลับที่เป็นปัจเจกเริ่มเข้ามาอยู่ในกลุ่มมากขึ้น แฟนคลับแบบกลุ่มจึงมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะแฟนคลับที่เป็นปัจเจกเมื่อเข้ามาอยู่ในกลุ่มแล้วก็มักจะดึงเพื่อนที่อยู่ข้างนอกเข้ามาในกลุ่มเดียวกัน

ภาพที่ 4.1

ภาพตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ torthong.com

ที่มา: www.torthong.com

เป้าหมายของการเป็นแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้ส่วนมากมีเป้าหมายในการเป็นแฟนคลับเหมือนกันคือ อยากเห็นตัวจริง อยากรู้ว่าเป็นอย่างไร กล่าวคือ เมื่อแฟนคลับได้เห็นภาพนักร้องผ่านทางสื่อมวลชนก็มักจะมีภาพอย่างหนึ่งคือภาพที่ค่ายเพลงสร้างขึ้นมาให้ผู้รับสารมองไปตามนั้น อาจจะเป็นภาพของผู้ชายมาดหนุ่ม ล้ำอาจ สดภาพ ทำให้ผู้รับสารที่เป็นแฟนคลับอยากเห็นว่าภาพที่พวกเขาเห็นผ่านสื่อ่นั้นเป็นความจริง หรือเป็นเพียงสิ่งที่สร้างขึ้น ภาพผ่านสื่อมวลชนได้ซึมผ่านสู่ชีวิตจริงมากขึ้นเมื่อแฟนคลับได้มีโอกาสพบกับศิลปิน แล้วพบว่าในความเป็นจริงศิลปินที่พวกเขาชื่นชอบมีความน่ารัก ความสุภาพ ไม่ต่างไปจากภาพที่สื่อสร้างขึ้น แต่มากไปกว่านั้นพวกเขายังได้เห็นของจริงที่สื่อไม่ได้สร้างขึ้นมามากมาย นั่นคือ นิสัยใจคอ บุคลิกลักษณะบางอย่าง เช่น ภาพอริยาบถที่เป็นเบื้องหลัง ความสนุกสนาน ความสดใส บางอย่างที่ไม่ได้แสดงออกมา ดังนั้นความชื่นชมจากภาพที่พวกเขาเห็นผ่านสื่อมวลชนในตอนแรกบวกกับภาพความประทับใจที่พวกเขาได้รับการพบศิลปิน ทำให้พวกเขากลายมาเป็นแฟนคลับที่เหนียวแน่น และรวมกลุ่มกันได้อย่างยั่งยืน

“บอกตรง ๆ เลยว่า ตอนแรกที่เข้ามาก็ไม่ได้คาดหวังอะไร แต่ตอนนี้ได้อะไรมาเยอะมาก ๆ ตอนแรกทีไปตามก็ต้องอยากเจอที่เบียดกันทุกคน แต่ไม่ได้คาดหวังว่าต้องใกล้ชิดอะไร แฟนคลับที่ไม่ได้ไปตามก็มี เขาก็รักที่เบียดเหมือนกัน” (สุริกานต์ โตไทยะ, สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์แฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์กลุ่มนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบว่เป้าหมายในการเป็นแฟนคลับนั้นเริ่มต้นจากการอยากเห็นตัวจริงเป็นเป้าหมายแรก หลังจากนั้นเมื่อได้พบตัวจริงแล้วก็ได้รับความประทับใจมากขึ้นอีกหลายอย่าง เช่น ได้รับข้อคิดดี ๆ จากคำพูดของศิลปินที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้เมื่อได้เข้ามาเป็นแฟนคลับแล้วเป้าหมายต่อไปก็คือการได้รู้จักกับเพื่อน ๆ ที่เป็นแฟนคลับหลาย ๆ คน ทำให้ได้รับข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ จากหลาย ๆ ทาง รวมถึงได้เพื่อนใหม่ที่จะได้ไปทำกิจกรรมร่วมกัน

การแบ่งเป็นกลุ่มย่อยของแฟนคลับ

แฟนกลุ่มนี้จะมีการแบ่งกลุ่มใน 2 ลักษณะคือ การแบ่งกลุ่มตามความสนิท และการแบ่งกลุ่มตามเว็บไซต์ คนที่เจอกันก่อนก็จะทำความรู้จักกัน อาจจะเจอกันตามงานต่าง ๆ แล้วมีโอกาสได้คุยได้ทักทายกัน รู้จักกันในเว็บไซต์ผ่านทางเว็บบอร์ด เมื่อสนิทสนมกันก็จะรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน แฟนคลับที่เจอกันในเว็บไซต์เมื่อรู้จักกันมาระยะหนึ่งก็จะแลกเปลี่ยน-เมล แลกเบอร์โทรศัพท์ไว้ติดต่อกัน

ข้างนอก ซึ่งแฟนคลับกลุ่มนี้มีจำนวนค่อนข้างมาก ดังนั้นจึงมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ จำนวนมากเช่นกัน

“การแบ่งกลุ่มก็แบ่งตามความสนิทเหมือนกลุ่มเพื่อนทั่ว ๆ ไป สนิทกับใครก็อยู่กับคนนั้น หรือว่านิสัยเข้ากันได้ เจอใครก่อนก็เป็นเพื่อนกันก่อน” (ชนิดา วีระธนานนท์, สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่าการทำความรู้จักกันระหว่างแฟนคลับนั้นใช้การสื่อสารผ่านในหลาย ๆ ช่องทาง แต่ละช่องทางการสื่อสารก็ก่อให้เกิดการแบ่งกลุ่มที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ บางกลุ่มเกิดจากการรวมตัวกันและรู้จักกันผ่านการเจอกันตามรายการต่าง ๆ และมีการแบ่งกลุ่มกันตามเว็บไซต์ที่เข้าไปดูเป็นต้น

สิ่งที่น่าสนใจคือ แฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีแฟนคลับกลุ่มแรกติดตามศิลปินอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นการแบ่งกลุ่มและการเข้าร่วมกลุ่มของแฟนคลับกลุ่มนี้จึงพบได้อีกในลักษณะหนึ่งคือ เข้าร่วมเพราะเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ (interest) ที่ตนจะได้รับจากการเข้ากลุ่มนั้น ๆ เช่น แฟนคลับบางคนเข้าร่วมกลุ่มกับแฟนคลับรุ่นก่อน ๆ ที่ตามมานาน เพราะเห็นว่าแฟนคลับกลุ่มนี้สนิทสนมกับศิลปินและผู้จัดการส่วนตัว ทำให้เข้าถึงตัวศิลปินได้ง่าย จึงยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ตนเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มนั้น ๆ เช่น ยอมไปจองที่ให้ จองรถตู้ จ่ายค่าเดินทางให้เพราะตนจะได้ไปด้วย เป็นต้น ซึ่งการเข้าร่วมกลุ่มด้วยเหตุผลนี้เป็นการเข้าร่วมกลุ่มโดยมีผลประโยชน์ของกลุ่มร่วมกัน คือ ได้เจอศิลปินอย่างใกล้ชิด และอาจจะได้รับรู้ข่าวที่เร็วกว่าคนอื่น

นอกจากนี้ภายในเครือข่ายย่อย ๆ ของแฟนคลับก็จะมีการสานเครือข่ายไปยังแฟนคลับกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เช่น แฟนคลับกลุ่มแรก ๆ หรือแฟนคลับรุ่นหลัง ๆ ด้วยการเข้าไปพูดคุยเมื่อเจอกันตามคอนเสิร์ต หรือตามรายการต่าง ๆ

“พี่ ๆ ที่เค้าอายุมาก ๆ แล้วก็ไม่มีโอกาสได้ตาม แต่พอมีคอนเสิร์ตที่ไหนก็จะเห็นเค้ามากันทุกครั้ง ก็จะเข้าไปคุยกัน ทักทายกันบ้าง” (สุภัทรา พรเฉลิมพงศ์, สัมภาษณ์)

พฤติกรรม การสื่อสารของแฟนคลับ

พฤติกรรม การสื่อสารของแฟนคลับกลุ่มนี้จะมีลักษณะเหมือนกับแฟนคลับกลุ่มแรก กล่าวคือ มีการติดตามผลงานของศิลปินอย่างสม่ำเสมอทั้งผลงานเพลง ละคร ภาพยนตร์ ติดตามข่าวหน้าหนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ชื่อของที่ระลึกทุกอย่างเกี่ยวกับศิลปิน ติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ คอยรับ-ส่ง ศิลปินตามงานต่าง ๆ ชื่อของ ชื่อขนมไปให้ศิลปินและผู้จัดการส่วนตัว เวลาไปชมคอนเสิร์ตหรือไปชมรายการต่าง ๆ ก็จะทำอุปกรณ์ประกอบไปเพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มตนเอง

“คนที่เป้นแฟนคลับพีเบิร์ตดูง่าย ๆ เลยก็คือ พวกที่ไปถึงก่อนพีเบิร์ต แต่กลับหลังพีเบิร์ต ต้องไปรอรับ และก็ต้องคอยส่งขึ้นรถ บางทีก็วิ่งตามไปส่งจนถึงที่สุด” (ชัยภัตสร ปานเจริญ, สัมภาษณ์)

พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แฟนคลับกลุ่มนี้แสดงออกมานั้น มีจุดประสงค์และมีการแสดงออกที่ไม่ต่างไปจากแฟนคลับกลุ่มแรก กล่าวคือ มีการติดตามผลงานผ่านทางสื่อมวลชน เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับ “ธงไชย แมคอินไตย์” มีการหาซื้อสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน ติดตามศิลปินไปยังที่ต่าง ๆ เพราะต้องการการใกล้ชิด รวมทั้งมีการอุปถัมภ์ต่าง ๆ ไปชมคอนเสิร์ตเพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม และแสดงเอกลักษณ์ของการเป็นแฟนคลับด้วย การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงตัวตนของแฟนคลับให้คนภายนอกได้รับรู้ว่าใครก็ตามที่มีพฤติกรรมในลักษณะนี้จะหมายถึงคนที่เป้นแฟนคลับของศิลปินคนใดคนหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมของแฟนคลับแต่ละอย่างนั้นก็ล้วนแต่ตอบสนองความต้องการที่ต่างกัน กล่าวคือ การติดตามข่าวสารผ่านทางสื่อมวลชนเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อมาแลกเปลี่ยน พูดคุยกับแฟนคลับด้วยกัน ในขณะที่การสะสมสิ่งของเกี่ยวกับศิลปินและของที่ระลึกต่าง ๆ เป็นการสื่อสารภายในตนเอง (intrapersonal communication) เพื่อบอกกับตนเองว่า “ฉันคือแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์” ซึ่งการสะสมของต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการแสดงถึงตัวตนของบุคคลที่เป็นแฟนคลับ ส่วนการติดตามศิลปินหรือ คอยรับ-ส่งศิลปิน เป็นการติดตามเพื่อให้ได้ใกล้ชิดกับศิลปินที่ตนชื่นชอบ ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และนำเรื่องราวที่ได้จากความประทับใจนั้นมาเล่าให้แฟนคลับคนอื่น ๆ ที่ไม่มีโอกาสได้ตามฟังผ่านทางเว็บไซต์แฟนคลับ

กิจกรรมของแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้จะมีกิจกรรมร่วมกันอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยจะแบ่งกิจกรรมของแฟนคลับกลุ่มนี้ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน แฟนคลับประเภทนี้จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน เช่น ไปตามศิลปินด้วยกันเป็นกลุ่ม ไปดูคอนเสิร์ตด้วยกัน ร่วมกันทำอุปถัมภ์ไปชมคอนเสิร์ต เพื่อสื่อสารออกไปยังกลุ่มคนภายนอกให้เห็นว่าพวกเขาเป็นแฟนคลับ เป็นการสื่อสารไปยังศิลปินว่าพวกเขามาให้กำลังใจ และจะติดตามผลงานอยู่เสมอ กิจกรรมเหล่านี้เป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของกลุ่มแฟนคลับ เนื่องจากเป็นภาพที่แฟนคลับทุกคนมองว่าถ้าพวกเขาเป็นแฟนคลับพวกเขาจะต้องมีพฤติกรรมตามที่กล่าวมาในข้างต้น

2. กิจกรรมในชีวิตประจำวัน เมื่อแฟนคลับแต่ละกลุ่มสนิทสนมกันแล้วก็จะมีการกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในชีวิตประจำวัน เช่น นัดกันไปรับประทานอาหาร ไปร้องคาราโอเกะ ไปเที่ยว

ต่างจังหวัด เป็นการแสดงให้เห็นว่าแฟนคลับไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันเพียงแค่เรื่องเกี่ยวกับศิลปินเท่านั้น แต่พวกเขาก็ถือว่าการเป็นแฟนคลับนั้นรวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในชีวิตประจำวันด้วย เพื่อเป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน แม้ว่าศิลปินจะได้รับความนิยมน้อยลงหรือไม่มีผลงานออกมาแล้ว แต่กลุ่มก็ยังสามารถดำรงอยู่ได้หากความสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มยังคงเหนียวแน่น กล่าวคือเป็นการสื่อสารที่ขยายสายสัมพันธ์เส้นอื่นที่มากกว่าแค่ความจงรักภักดีในศิลปิน

3. กิจกรรมภายในเว็บไซต์ เว็บไซต์แฟนคลับแต่ละเว็บไซต์ก็จะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สมาชิกได้ร่วมสนุกหรือร่วมแสดงความคิดเห็นกัน เช่น มีการจัดทำโพลขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งการทำโพลเป็นเอกลักษณ์ของการสร้างความเห็นร่วมกัน ซึ่งความเห็นร่วมกันที่ว่านี้ เป็นเครื่องยืนยันถึงอัตลักษณ์ร่วม (collective identity) ที่แสดงว่าแฟนคลับแต่ละคนไม่ได้รักเบิร์ดคนเดียว แต่รักกันแบบเป็นกลุ่ม ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าการทำโพลนี้ทำขึ้นเพื่อแสดงถึงความต้องการที่แท้จริงว่าพวกเขาคิดอย่างไรในประเด็นต่าง ๆ แฟนคลับแต่ละคนที่เข้ามาในเว็บไซต์ก็จะเข้ามาโหวตแสดงความคิดเห็นและเข้ามาอ่านผลโหวต การที่แฟนคลับแต่ละคนเข้ามาช่วยกันโหวตนั้นเพื่อเป็นการแสดงถึงหนึ่งเสียงของคนที่รักเบิร์ด ถ้าพวกเขาเป็นคนที่รักเบิร์ดเขาก็จะร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อความรู้สึกที่ว่าผลโหวตที่ออกมานั้นเป็นผลโหวตของสาธารณชนไม่ได้เป็นเสียงของใครคนใดคนหนึ่ง

“ตอนที่ทำโพลขึ้นมาก็ไม่ได้คิดอะไรแค่อยากรู้ว่าจริง ๆ แล้วคนที่แฟนคลับอยากเห็นภาพที่เบิร์ดเป็นแบบไหน อยากให้ผลงานออกมาแบบไหน ซึ่งก็ไม่ได้คิดว่าจะได้รับการตอบรับดีมากขนาดนี้ ใครเข้ามาก็จะช่วยกันโหวต ผลที่ออกมาก็จะเป็นเสียงของคนที่รักที่เบิร์ดจริง ๆ” (สุภัทรา พรเฉลิมพงศ์, สัมภาษณ์)

สำหรับประเด็นที่นำมาจัดทำโพลนั้นก็จะมีหลาย ๆ ประเด็นด้วยกัน เช่น เรื่องของผลงานเพลงว่าอยากให้ออกมาในรูปแบบใด ผลงานทางด้านละคร มีชีวิตวิถีโอ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมให้สมาชิกได้ร่วมสนุกกัน โดยมีของรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ มอบให้ เช่น กิจกรรมร่วมสนุกเขียนคำนิยามได้ภาพ เพื่อชิงของรางวัลอย่างรูปภาพพร้อมลายเซ็น เกมบางเกมที่เว็บมาสเตอร์คิดขึ้น เช่น เกมวัดดวง ใครที่ตอบกระทู้ “ต้อนรับปีจอ” หรือกระทู้ “ดอกไม้วันพ่อ” รับไปเลยของที่ระลึกจากคลับเบิร์ด จำนวน 2 ชิ้น เพื่อแสดงให้เห็นว่ารักกันจริง ไม่ว่าจะตั้งกระทู้อะไร เกี่ยวกับที่เบิร์ดหรือไม่ก็เข้ามาคุย ของรางวัลเป็น แมคเน็ตติดตู้เย็นรูปที่เบิร์ด เป็นต้น

เมื่อถึงวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเกิดศิลปินก็จะมีกรร่วมกันอวยพรผ่านทางเว็บไซต์ แล้วเว็บมาสเตอร์ก็จะรวบรวมส่งให้ศิลปิน ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นผ่านทางเว็บไซต์นั้นทำให้แฟนคลับที่ไม่มีโอกาสได้ตาม หรือไม่มีโอกาสได้ไปพบกับแฟนคลับคนอื่น เนื่องจากอยู่ต่างจังหวัดหรือติด

ภาระทางหน้าที่การงาน การเรียน ก็สามารถร่วมกิจกรรมผ่านทางเว็บไซต์ได้ ดังนั้นกิจกรรมที่จัดขึ้นผ่านทางเว็บไซต์นี้เป็นการสานความสัมพันธ์ระหว่างแฟนคลับทุกเพศ ทุกวัย ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ และมีประสบการณ์ต่าง ๆ ร่วมกัน

ภาพที่ 4.2
ภาพตัวอย่างกิจกรรมภายในเว็บไซต์

ผู้ที่โพสต์	เชิญร่วมส่งคำอวยพร แด่วันเกิดพี่เบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์ 8 ธันวาคม 2548 ค่ะ
Ae Webmaster โพสต์: 1740	โพสต์เมื่อ: 30/11/2005-20:01 GMT+7 ทุกพื้นที่ด้านล่างต่อจากนี้ ขอมอบให้ทุกๆ คนนะ ร่วมสร้างสรรค์คำอวยพร แด่พี่เบิร์ด ของเรากันค่ะ = ดีใจจังที่หาเว็บนี้ = profile edit quote
พี่น้อย โพสต์: 1133	โพสต์เมื่อ: 30/11/2005-23:23 GMT+7 มาร่วมอวยพรกันครับ สุขสันต์วันเกิดครับพี่เบิร์ด พี่น้อย profile edit quote

ที่มา: www.torthong.com

กิจกรรมต่าง ๆ ที่แฟนคลับได้ทำร่วมกันนั้นเป็นการสานสัมพันธ์เพื่อให้เครือข่ายมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้น อันเป็นปัจจัยที่จะทำให้กลุ่มดำรงอยู่ได้ยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน กิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือกิจกรรมภายในเว็บไซต์ ก็ล้วนแล้วแต่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เครือข่ายได้ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง กล่าวคือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปินเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวเพื่อกระตุ้นให้แฟนคลับได้มีโอกาสมารวมตัวกัน แสดงถึงอัตลักษณ์ของการเป็นแฟนคลับร่วมกัน ส่วนกิจกรรมในชีวิตประจำวันเป็นกิจกรรมอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากเรื่องของแฟนคลับเป็นการสร้างสายสัมพันธ์เส้นใหม่ให้เกิดขึ้นนอกเหนือไปจากเรื่องของศิลปิน ทำให้เครือข่ายสามารถดำรงอยู่ได้แม้ในช่วงเวลาที่ศิลปินไม่มีผลงานออกมา นอกจากนี้กิจกรรมภายในเว็บไซต์ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เครือข่ายมีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเว็บไซต์เป็นพื้นที่ที่เปิดให้สมาชิกเข้ามาใช้พื้นที่ได้ตลอดเวลา ทำให้เครือข่ายดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน

ช่องทางการสื่อสาร

แฟนคลับกลุ่มนี้ถือเป็นแฟนคลับที่มีพัฒนาการของการเป็นแฟนคลับค่อนข้างเด่นชัด โดยเฉพาะเรื่องช่องทางการสื่อสาร แฟนคลับในยุคนี้เป็นยุคที่เริ่มแรกยังใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลอยู่ และได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารไปตามยุคของเทคโนโลยีที่ทันสมัย ดังนั้นแฟนคลับกลุ่มนี้จึงมีการสื่อสารผ่านช่องทางหลาย ๆ ช่องทาง เพื่อให้แฟนคลับมีทางเลือกในการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ตามแต่โอกาสและความต้องการ ซึ่งช่องทางการสื่อสารของแฟนคลับกลุ่มนี้มีหลายช่องทางด้วยกันคือ

1. สื่อกิจกรรม แฟนคลับกลุ่มนี้มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ค่อนข้างมาก ทั้งรวมตัวกันไปตามศิลปิน รวมตัวกันไปชมคอนเสิร์ต ซึ่งการรวมตัวกันตามสถานที่ต่าง ๆ นั้นเป็นเหมือนการหาพื้นที่เพื่อรวมตัวกัน และสื่อสารกันระหว่างการทำกิจกรรม เพื่ออำนวยการรักษากลุ่มให้คงอยู่ได้อย่างต่อเนื่องยาวนานผ่านพื้นที่ของกิจกรรมต่าง ๆ

2. สื่อมวลชน แฟนคลับกลุ่มนี้จะหาข้อมูลจากสื่อมวลชน เช่น ข่าวความคืบหน้าเกี่ยวกับผลงานใหม่ ๆ ข่าวเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของศิลปิน เป็นต้น เพื่อนำมาลงในเว็บไซต์ และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ทั้งข่าวจากหนังสือพิมพ์ รูปและเรื่องราวจากนิตยสาร เสี่ยงจากรายการวิทยุ หรือ ข้อมูลจากรายการโทรทัศน์ ก็ล้วนแต่เป็นแหล่งข้อมูลชั้นดีที่แฟนคลับจะนำมาแสดงความความคิดเห็นกัน ดังตัวอย่างภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3

ภาพตัวอย่างกระทู้เกี่ยวกับธงไชย แมคอินไตย์

~ClubBIRD Webboard~ -> ClubBird Index -> >> Clubbird Webboard<<

ได้รายการ ป่าป่า ไร่ไร่ โห่ โห่ ป่า ป่า, มีภาพที่ไปร่วมออกด้วยนะ

Track this topic | Email this topic | Print this topic

gamesgang

Group: Members
Posts: 66
Member No.: 24
Joined: 19-Dec 05

Posted: 29 Dec 2005, 17:33 น.

 จิงๆกันได้อุหระหะ พอดี แม่เปิดดูอยู่ ก็เลยเผลอไปช่วย แล้วคิดว่า เดี่ยวต้องไป ภาพตอนที่เคยแสดงหนึ่งด้วยกัน ออกมาอีกแนวเลย โห มีจิงๆด้วย ชอบๆๆ ดูก็หุๆ แล้วแม่ได้ดูหนึ่งเดี๋ยหระหะ

ดูภาพกับ จิงๆ

เล่าสู่กันฟังกับ

เออ มีรายการที่ไปออกครั้งแรกด้วย อะ น้ำแข็งใส น้ำหวาน นม

หิ๊ หิ๊ คุณเคย ไตรภพและคุณ ดา ปัญญา เป็นศิษย์ ยังหาอยู่เลย ในที่ที่มาแล้วะ สงสัยว่ายังไม่เกิดแนวเลย มีพี่บ๊วยไว้ดัดหัวนะ มาร้องเพลง หน้าเอ๊ะทุกคน จนถึงทุกวันนี้เลยนะ

น้ำจิงๆมาๆเลยครับ :p|u:

ที่มา: www.clubbird.com

กระทู้ดังกล่าวข้างต้นเป็นตัวอย่างของการนำข้อมูลที่ได้รับชมทางรายการโทรทัศน์มาเป็นประเด็นในการพูดคุย เมื่อมีรายการใดพูดถึงธงไชย แมคอินไตย์ หรือมีภาพของธงไชย แมคอินไตย์ แฟนคลับก็จะนำเรื่องราวเหล่านั้นมาพูดคุยกัน เพื่อให้แฟนคลับบางคนที่ไม่มีโอกาสได้รู้เรื่องราวต่าง ๆ ร่วมกัน

3. สื่อเฉพาะกิจ แฟนคลับกลุ่มนี้นับเป็นกลุ่มที่ใช้สื่อเฉพาะกิจค่อนข้างมาก โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต โดยแฟนคลับกลุ่มนี้เป็นจุดเริ่มต้นของเว็บไซต์แฟนคลับหลาย ๆ เว็บไซต์ โดยเริ่มจัดตั้งเว็บไซต์ขึ้นเมื่อประมาณ 5-6 ปีที่แล้ว โดยเว็บมาสเตอร์ที่เป็นแฟนคลับ ซึ่งแต่ละเว็บไซต์ล้วนมีความคิดที่ตรงกันว่าต้องการหาพื้นที่ในการรวมตัวระหว่างคนที่รักธงไชย แมคอินไตย์เหมือนกัน เพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความรัก ความปรารถนาดีที่มีต่อศิลปิน รวมถึงเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร

ที่เกี่ยวข้องกับธงไชย แมคอินไตย์ จากความคิดนี้เองทำให้เว็บไซต์แฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ ได้เกิดขึ้น และได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารและการรวมกลุ่มของแฟนคลับ ในช่วงแรก แฟนคลับอาจใช้เว็บไซต์เป็นจุดเริ่มต้นโดยคุยกันผ่านทางเว็บบอร์ด แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปได้รู้จักกันมากขึ้น สนทนากันมากขึ้น ก็จะแลกเปลี่ยนอีเมล ไลน์คุยกันส่วนตัว หลังจากนั้นก็จะแลกเปลี่ยน หมายเลขโทรศัพท์ที่ไว้โทรคุยกัน นัดกันตามทีต่าง ๆ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละบุคคล แน่นแฟ้นขึ้น นอกจากนี้แฟนคลับกลุ่มนี้เองที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างแฟนคลับรุ่นเก่ากับแฟนคลับรุ่นใหม่เข้าด้วยกัน กล่าวคือ การเกิดขึ้นของเว็บไซต์ทำให้แฟนคลับทุกรุ่นได้มีโอกาสทำความรู้จักกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รวมทั้งเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปยังแฟนคลับที่ไม่ได้เข้าเว็บไซต์ โดยนำข่าวสารจากในเว็บไซต์ไปบอกให้แฟนคลับคนอื่น ๆ ได้รับรู้ผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคล ทำให้เครือข่ายมีความเหนียวแน่นมากขึ้น

ตอนที่คิดทำเว็บไซต์นี้คือตอนเรียนปี 1 ประมาณปี 1999 ตอนนั้นเว็บไซต์เพิ่งเข้ามาฮิตในเมืองไทย ก็คิดว่าอยากทำแต่จะเริ่มจากอะไรดี เลยคิดว่าเราชอบที่เบิร์ด มีของสะสมเกี่ยวกับที่เบิร์ดเยอะ จะทำดีไหม ศึกษามาเรื่อย ๆ มาเปิดจริง ๆ เอาวันที่ 5 มิ.ย. 2001 ตอนนั้นทำมาก็จะ 5 ปีแล้วคนเข้ามาคุยเยอะกว่าเมื่อก่อนมาก ๆ มีความสุขที่ได้คุยกับคนที่รักที่เบิร์ดเหมือนกัน (สุริกานต์ โตไทยะ, สัมภาษณ์)

4. สื่อบุคคล แม้ว่าแฟนคลับกลุ่มนี้จะใช้การสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์เป็นส่วนมาก แต่การสื่อสารระหว่างบุคคลก็ยังคงมีความสำคัญอยู่มาก กล่าวคือ ในการสื่อสารกันระหว่างแฟนคลับกลุ่มนี้ในระยะแรกจะเป็นการสื่อสารผ่านตัวกลางคือเว็บไซต์ และนำมาสู่การสื่อสารระหว่างบุคคลคือแบบเห็นหน้าค่าตา มีการคุยกันเมื่อเจอกันตามทีต่าง ๆ ทำให้เกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น ก่อนจะเจอกันนั้นแฟนคลับอาจคุยกันเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวกับศิลปินผ่านทางเว็บไซต์ แต่เมื่อได้เจอกันสนิทกันมากขึ้นเนื้อหา ก็เปลี่ยนไป เป็นการถามถึงสารทุกข์สุกดิบ เรื่องการเรียน การงาน เรื่องส่วนตัวต่าง ๆ ทำให้เห็นว่าการเป็นแฟนคลับได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของพวกเขาด้วย ไม่เพียงแต่รู้จักกันแค่ในเว็บไซต์เท่านั้น ซึ่งการพูดคุยกันเรื่องทั่ว ๆ ไปนี้จะต่างจากการคุยกันเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับศิลปินตรงที่ การคุยกันเรื่องส่วนตัว เรื่องการเรียน การงาน เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นทุกวัน สมาชิกแฟนคลับทุกคนสามารถคุยกันได้ตลอด แต่หากแฟนคลับคุยกันเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน ช่วงที่ศิลปินไม่มีผลงานหรือไม่มีข่าวอะไร แฟนคลับก็จะนิ่งเฉยไม่มีการติดต่อสื่อสารกัน ซึ่งอาจส่งผลให้เครือข่ายหยุดชะงัก ไม่มีการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง อันจะทำให้เครือข่ายล่มสลายได้ในที่สุด

นอกจากนี้สื่อบุคคลอย่างพินกน้อย (ผู้จัดการส่วนตัวของธงไชย แมคอินไตย์) ก็นับว่าเป็นส่วนสำคัญมากที่ทำให้เครือข่ายแฟนคลับดำรงอยู่ได้ยาวนาน เนื่องจากพินกน้อยเป็นแหล่ง

ข้อมูลที่ดีที่สุด ที่แฟนคลับทุกคนเชื่อถือ เวลาศิลปินมีงานที่ไหนพื้นที่น้อยก็จะมาบอกผ่านทางเว็บไซต์ หรือการได้คุยกันตามทีต่าง ๆ เวลาเจอกันทำให้แฟนคลับประทับใจ การเป็นตัวกลางที่ดีนี้เองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แฟนคลับยังคงรักและศรัทธาในตัวศิลปินมาอย่างยาวนาน

ภาพที่ 4.4

ภาพตัวอย่างกระทู้ของฟีนก้น้อย

ผู้โพสต์	สวัสดีปีใหม่ ๒๕๔๙' ทุกคนครับ ปีจ่อมาแล้ว.....
ฟีนก้น้อย	D โพสต์เมื่อ: 01/01/2006-22:18 GMT+7
	สวัสดีปีใหม่ทุกคนครับ สวัสดีปีใหม่น้องเอ่ ผู้ที่เชื่อมมิตรภาพของทุกคนใน Torthong.com ครับ
โพสท์: 1133	พี่ทั้งสองขอร่วมอวยพรให้ทุกคนใน web นี้ (และทั้งที่ผ่านเข้ามาแวะอ่าน) มีความสุขในปีใหม่นี้ครับ ขอให้มีสุขภาพพลานามัยที่ดีเยี่ยมอันเป็นพื้นฐานของความสุขที่ตามมา ขอให้มีความคิดที่ถูกต้องและแน่วแน่ในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนและมีชีวิตที่ปลอดภัยเสมอ มีเงินทองใช้ไม่ขัดสน และขอให้การดูแลชีวิตของแต่ละคนเป็นไปตามที่ควรต้องการกันครับ
	พี่ทั้งสองคนขอส่งพรดีมาให้เพื่อวันดีของทุกคนนะครับ
	สุขสันต์วันปีใหม่ครับ ปีจ่อ ปีของฟ้าเบาเราครับ Happy new Year 2006 ครับ
	ตัวรักและผูกพัน
	พีเบิร์ด และฟีนก้น้อย ครับ
	::

ที่มา: www.torthong.com

จากภาพที่ 4.4 เป็นภาพที่แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจของผู้จัดการส่วนตัวที่จะเข้ามาเขียนข้อความเมื่อมีงานหรือวันสำคัญ การเห็นถึงความสำคัญของแฟนคลับนี้เองที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แฟนคลับประทับใจ ไม่เพียงแต่ความใส่ใจเท่านั้นที่ฟีนก้น้อยแสดงออกมา แต่ฟีนก้น้อยยังได้เปลี่ยนสถานะและบทบาทของตนเองจากผู้จัดการส่วนตัวของศิลปิน มาเป็นสื่อบุคคลที่คอยเชื่อมโยงแฟนคลับกับศิลปินหรือกับอุตสาหกรรมเพลงอีกด้วย

5. สื่อเพลงของศิลปิน แฟนคลับกลุ่มนี้ก็เช่นเดียวกับแฟนคลับกลุ่มแรกที่ใช้สื่อเพลงในการแสดงถึงความระลึกถึง เป็นการแปลงความคิดถึงในใจให้ออกมาเป็นรูปธรรมด้วยการนำเอาผลงานเก่า ๆ ของศิลปินมาเปิดฟัง ซึ่งสื่อประเภทเพลงของศิลปินนี้เองที่ทำให้แฟนคลับรู้สึกว่าคุณศิลปินอยู่ใกล้พวกเขาตลอดเวลา เมื่อใดที่นึกถึงศิลปินพวกเขาก็สามารถนำเพลงมาเปิดฟังได้ นับเป็นรูปแบบหนึ่งของความทรงจำที่นำมาแปลงเป็นรูปธรรมให้แฟนคลับสามารถจับต้องได้ นอกจากนี้

ในบางครั้งสื่อประเภทเพลงยังเป็นเหมือนกำลังใจที่ทำให้แฟนคลับบางคนผ่านพ้นปัญหาที่เกิดขึ้นจากความตึงเครียดในชีวิตประจำวันได้

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารผ่านทางสื่อที่ต่างชนิดกันจะส่งผลต่อเครือข่ายในลักษณะที่ต่างกัน กล่าวคือ สื่อกิจกรรมเป็นสื่อที่ช่วยรักษาความเป็นกลุ่มให้คงอยู่ด้วยการหาพื้นที่เพื่อรวมตัวกัน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายให้ได้มีโอกาสพบกันมากขึ้น รู้จักกันมากขึ้น ส่วนสื่อมวลชนถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข่าวคราวต่าง ๆ ของศิลปินทั้งเรื่องผลงานใหม่ และเรื่องราวส่วนตัวต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาถ่ายทอดให้แฟนคลับคนอื่น ๆ ได้รับรู้ ในขณะที่สื่อเฉพาะกิจโดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตนับได้ว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญของแฟนคลับกลุ่มนี้ และเป็นสื่อที่ทำให้เครือข่ายมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีคนเข้ามาให้เป็นจำนวนมากจึงมีการสื่อสารกันเป็นประจำทุกวัน ทำให้เครือข่ายดำเนินงานเป็นวงจรที่ไม่หยุดนิ่ง นอกจากนี้แฟนคลับกลุ่มนี้ยังใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลในช่วงเวลาที่มีโอกาสได้พบกัน ซึ่งไม่เพียงแต่เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปินเท่านั้น แต่แฟนคลับยังพูดคุยกันในเรื่องส่วนตัวต่าง ๆ ของตนเอง ทั้งเรื่องครอบครัว การเรียน การงาน ซึ่งจะทำให้เครือข่ายมีความเหนียวแน่นมากขึ้น นอกจากนี้สื่อบุคคลซึ่งเป็นแฟนคลับด้วยกันเองแล้ว สื่อบุคคลอย่าง “พีนกน้อย” ก็นับว่าเป็นตัวกลางที่ดี เป็นแหล่งข้อมูลที่แฟนคลับมักจะเข้าไปพูดคุยด้วยเสมอ และพีนกน้อยเองก็จะนำคิวงานต่าง ๆ มาบอกให้แฟนคลับได้รับรู้ เมื่อมีแหล่งข้อมูลที่ดีรวมถึงมีช่องทางการสื่อสารหลายช่องทาง ข่าวสารต่าง ๆ ก็สามารถกระจายไปยังสมาชิกได้อย่างทั่วถึง อันจะทำให้เครือข่ายแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ ดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน และมีเสถียรภาพมากขึ้น

สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับตามสมาชิกในครอบครัว

สมาชิกแฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มแฟนคลับที่เกิดขึ้นเป็นรุ่นหลัง โดยเกิดขึ้นหลังจากที่ธงไชย แมคอินไตย์ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในนามของ “ซูเปอร์สตาร์ของเมืองไทย” แล้ว ดังนั้นแฟนคลับกลุ่มนี้มักจะเป็นกลุ่มที่ชื่นชอบตามบุคคลอื่น เช่น บุคคลในครอบครัว ญาติผู้ใหญ่ เป็นต้น ทำให้แฟนคลับกลุ่มนี้สามารถพบได้ในลักษณะของการเป็นแฟนคลับระดับหน่วยครอบครัว (family unit) หรือมีการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นครอบครัว ดังนั้นจึงเป็นแฟนคลับกลุ่มที่ลักษณะการก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับที่ต่างออกไปจากแฟนคลับกลุ่มอื่น คือ เริ่มรู้จักธงไชย แมคอินไตย์ผ่านทั้งทางสื่อมวลชน และสื่อบุคคล ดังนั้นผู้วิจัยจึงขออธิบายถึงลักษณะ พฤติกรรมการสื่อสารรวมทั้งช่องทางการสื่อสารของแฟนคลับกลุ่มนี้ผ่านการนำเสนอเรื่องราวของ “แฟนคลับ” ตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษา คือ “แคนนอน” และมีข้อมูลจาก “แฟนคลับ” คนอื่น ๆ ประกอบด้วย

เรื่องของ แคนนอน กับ birdfc

แคนนอน เงินพันธุวาทย์ หนุ่มน้อยอายุ 16 ปี ผู้ที่ชื่นชอบพีเบิร์ด มากกว่า 11 ปี เป็นเด็กต่างจังหวัดที่ความห่างไกลไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเป็นแฟนคลับของเขาเลยแม้แต่น้อย “แคนนอน” เริ่มชอบพีเบิร์ดมาตั้งแต่อายุ 5 ขวบ การเป็นแฟนคลับของ “แคนนอน” มีจุดเริ่มต้นมาจากพี่สาวที่เป็นแฟนคลับพีเบิร์ดมาก่อน “แคนนอน” จึงรู้จักพีเบิร์ดเป็นอย่างดีและก็เริ่มชอบตามพี่สาว “แคนนอน” เล่าให้ฟังว่าชอบพีเบิร์ดเพราะพีเบิร์ดเป็นตัวของตัวเอง มีความกตัญญู เสียงดี ร้องเพลงเพราะ และมีความเป็นเอนเตอร์เทนเนอร์

“ทำไมถึงต้องเป็นพีเบิร์ด เพราะพีเบิร์ดเป็นพีเบิร์ด เป็นตัวของตัวเอง น่ารัก นิสัยดี เป็นคนดี กตัญญู คงหาใครเพอร์เฟกกว่านี้ไม่ได้แล้วครับ เสียงดี ร้องเพลงเพราะ entertainer ที่ 1”

ด้วยความประทับใจในตัวพีเบิร์ดที่กล่าวมาทำให้ “แคนนอน” เป็นแฟนคลับที่เหนียวแน่นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งความเป็นคนดีของพีเบิร์ด น่ารัก และการได้พบตัวจริงหลาย ๆ ครั้งทำให้ “แคนนอน” ยิ่งประทับใจและรักพีเบิร์ดมากขึ้น

“พีเบิร์ดเป็นคนดี น่ารัก ขอบอกได้เลยว่าใครได้เจอตัวจริง หรือตามพี่เค้าบ่อย ๆ จะรู้เองว่าทำไมพีเบิร์ดถึงมีแฟนคลับเยอะและนานขนาดนี้”

แม้ว่า “แคนนอน” จะอาศัยอยู่ในต่างจังหวัด แต่ระยะทางก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด “แคนนอน” ติดตามพีเบิร์ดไปทุกที่ที่สามารถไปได้และมีโอกาส ทั้งตามสตูดิโอ ตามคอนเสิร์ต “แคนนอน” บอกว่าที่ตามไปก็เพราะรัก อยากเจอ รวมทั้งอยากถ่ายรูปมาให้คนอื่น ๆ ที่อยู่ต่างจังหวัดเหมือนเขาได้เห็น

“จริง ๆ แล้วอยู่ต่างจังหวัดครับ แต่เพราะรักเราสามารถตามไปได้ทุกที่ ถึงแม้จะไกลแค่ไหนก็ไป”

การเป็นแฟนคลับเหมือนกับพี่สาวทำให้ “แคนนอน” และพี่สาว (กั้ง) ได้ร่วมกันทำเว็บไซต์ให้พีเบิร์ด โดยเริ่มตั้งขึ้นเมื่อปี 2546 ในตอนแรกใช้ชื่อว่า “www.thongchaimcintyre.net” อาจจะเพราะชื่อที่ยาวเกินไปทำให้ไม่ค่อยมีใครรู้จัก ก็เลยเปลี่ยนแปลงชื่อเว็บไซต์ใหม่ เป็น “www.birdfc.com” เมื่อประมาณเดือนมีนาคม 2547 birdfc ได้รับการตอบรับที่ดีจากสมาชิก มีคนเข้ามาชมเข้ามาใช้กันเป็นจำนวนมาก ดังที่ “แคนนอน” กล่าวว่า

เว็บไซต์นี้ทำร่วมกับพี่สาว เมื่อก่อนใช้ชื่อว่า www.thongchaimcintyre.net เมื่อประมาณปี 46 และคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้จัก อาจเป็นเพราะชื่อยาวเกินไป อยู่มาได้ประมาณ 6 เดือนแล้วก็เลยตกลงกับพี่สาวว่าเราจะเปลี่ยนแปลงชื่อเว็บใหม่เพราะว่าชื่อเก๋ยาวมาก ๆ ก็เลยก่อตั้งเว็บพีเบิร์ดใหม่คือ www.birdfc.com เมื่อต้นปี 47 ประมาณเดือนมีนา-เมษา และก็ได้รับการตอบรับอย่างดีมาก ๆ ครับ ทุกวันนี้

จำนวนคนเข้าก็อยู่ตัวแล้วครับ ที่ทำขึ้นทั้งหมดเพราะรักพีเบิร์ดจริง ๆ และก็อยาก
ให้แฟนคลับที่อยู่ต่างจังหวัดแบบเราได้สัมผัสเหมือนเรา

ในปี พ.ศ. 2549 www.birdfc.com ได้เปลี่ยนชื่อเป็น www.birdalive.com โดยได้ปรับปรุงเว็บไซต์ใหม่ แต่ผู้ดำเนินการยังเป็นคนเดิม

การทำเว็บไซต์นี้ “แคนนอน” ดำเนินงานกับพี่สาวเพียง 2 คน ดังนั้นจึงมีบ้างที่เกิดปัญหา เช่น มีคนเข้ามาโพสต์ว่าพีเบิร์ดในเว็บบอร์ด หรือบางคนก็เข้ามาต่อว่า “แคนนอน” และพี่สาว “แคนนอน” แก้ปัญหาด้วยการลบกระทู้เหล่านั้นออกอย่างรวดเร็ว เพราะไม่ต้องการให้ใครมาเห็น และมีการล้างบอร์ดให้สมัครสมาชิกเข้ามาใหม่ สำหรับในปัจจุบันนี้เว็บไซต์ดังกล่าวมีสมาชิกประมาณ 150 กว่าคน ซึ่งนับว่ามีจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียวเมื่อเทียบกับเว็บไซต์แฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์เว็บอื่น ๆ

ข้อมูลที่น่ามาลงในเว็บไซต์ “แคนนอน” จะนำมาจากพินกน้อย หรือหาเองบ้าง ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร สื่อโทรทัศน์และวิทยุ มีการสื่อสารกับทางค่ายเพลงเพื่อถามข้อมูลต่าง ๆ

การเป็นแฟนคลับทำให้ “แคนนอน” ได้เพื่อนใหม่เป็นจำนวนมาก ทำให้ได้เข้าถึงคนโดยที่เพื่อนเหล่านี้ส่วนมากจะรู้จักกันทางเว็บไซต์ แล้วจึงนัดเจอกัน การติดต่อก็จะติดต่อกันทางโทรศัพท์ อีเมล MSN โดยเรื่องที่คุยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับพีเบิร์ด

“ได้เพื่อนเยอะมาก ๆ ครับ ทำให้เราได้เข้าถึงคน พบปะเพื่อน ๆ ส่วนใหญ่จะรู้จักกันทางเว็บไซต์ แล้วเจอตัวจริงกัน ทุก ๆ คนน่ารักครับ เวลาเจอเรื่องที่คุยกันก็ต้องเป็นเรื่องพีเบิร์ดเป็นส่วนใหญ่ครับ และทุกครั้งหายใจเข้าหายใจออกเป็นพีเบิร์ดเลย”

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ “แคนนอน” ร่วมกันทำกับเพื่อน ๆ แฟนคลับก็จะมีการนัดเจอกัน ทานอาหารร่วมกัน มีกิจกรรมเล่นเกมภายในเว็บไซต์อยู่บ่อย ๆ มีการนัดพบปะสังสรรค์กัน

“แคนนอน” เป็นตัวอย่างของแฟนคลับที่เป็นรูปแบบของการสานต่อมาจากเครือข่ายครอบครัว (family network) กล่าวคือ เมื่อ “แคนนอน” ไปทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นเวลาไปตามพีเบิร์ดก็จะไปกับพี่สาวตลอด นอกจากนี้เวลาไปชมคอนเสิร์ตก็จะไปชมกันเป็นครอบครัว ผู้ปกครองเองก็นับสนับสนุนให้ทำเว็บไซต์นี้ขึ้น อาจกล่าวได้ว่าการเป็นแฟนคลับช่วยสร้างกิจกรรมภายในครอบครัวให้เพิ่มขึ้น

การเป็นแฟนคลับของ “แคนนอน” นั้น “แคนนอน” เล่าให้ฟังว่าที่อยู่ได้นานแบบนี้คงเป็นเพราะความรักในตัวพีเบิร์ดไม่ได้เป็นการชอบตามกระแส พีเบิร์ดมักจะใส่ใจและลงมาพูดคุยกับแฟนคลับทุกครั้งที่มีโอกาส ทำให้แฟนคลับประทับใจ

“เราไม่ได้ชอบตามกระแส และพีเบิร์ดไม่มีกระแส เพราะไม่มีใครเทียบพีเบิร์ดได้อีกแล้วครับ”

คำว่า “แฟนคลับ” ในสายตาของคนทั่วไปอาจจะมองว่าเป็นความคลั่งไคล้ บ้าคลั่ง อย่างไม่รู้เหตุผล แต่ในความคิดของ “แคนนอน” ผู้ซึ่งมีความรักและชื่นชมศิลปินอย่างใจจริงมองว่า “แฟนคลับ” เป็นแค่การที่เราชอบคน ๆ เดียวกันเท่านั้น

“คนอื่นชอบมองว่าเราบ้า แต่ในสายตาของเรา บอกไม่ถูกครับ แต่ที่รู้ ๆ ก็คือเราชอบคน ๆ เดียวกัน”

การเป็นแฟนคลับของ “แคนนอน” เป็นตัวอย่างของแฟนคลับรุ่นใหม่ที่อยู่รักและชื่นชอบที่เบิร์ตโดยมีคนในครอบครัวเป็นแบบอย่าง ทำให้ทุกวันนี้เว็บไซต์ birdfc เป็นอีกเว็บไซต์หนึ่งที่มีคนเข้ามาชม และร่วมพูดคุยกันไม่ขาดสาย แม้ว่าบางครั้งการสื่อสารที่มองไม่เห็นหน้าค่าตา และไม่รู้ที่มาของคนที่เข้ามาใช้อาจก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายบ้าง แต่ด้วยความที่เป็นเว็บมาสเตอร์ที่ดี “แคนนอน” และพี่สาวก็ร่วมกันแก้ปัญหาให้ทุกอย่างจบลงได้ด้วยดี ในอนาคตข้างหน้าไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น “แคนนอน” บอกกับผู้วิจัยว่า “เว็บไซต์นี้ก็ยังคงติดตามความเคลื่อนไหวของเบิร์ตต่อไป ด้วยหัวใจที่รักและชื่นชม”

จากเรื่องราวของ “แคนนอน” ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงกระบวนการในการก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับของแฟนคลับกลุ่มนี้ที่เริ่มมาจากการชื่นชอบตามบุคคลในครอบครัว ทำให้ลักษณะและพฤติกรรมในการสื่อสาร รวมถึงช่องทางการสื่อสารมีลักษณะทั้งที่เหมือนและต่างจากแฟนคลับกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์แยกเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้กรณีของ “แคนนอน” เป็นกรณีศึกษา และนำข้อมูลจากแฟนคลับคนอื่น ๆ มาวิเคราะห์ร่วมกัน ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไป

การเข้าสู่การเป็นสมาชิกแฟนคลับ

สมาชิกแฟนคลับกลุ่มนี้เข้าสู่การเป็นแฟนคลับในช่วงที่เบิร์ต ธงไชย ได้รับความนิยมสูงสุดแล้ว มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในฐานะ “ซูเปอร์สตาร์ของเมืองไทย” แฟนคลับกลุ่มนี้เป็นแฟนคลับรุ่นหลังที่จะมีลักษณะของแฟนคลับที่เป็นปัจเจกบุคคล เนื่องจากกำลังอยู่ในวัยเรียนจึงไม่มีโอกาสได้ไปติดตามศิลปินตามที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังจะพบแฟนคลับกลุ่มนี้ในลักษณะของการชื่นชอบตามบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อแม่ พี่ และญาติ เป็นต้น ดังนั้นแฟนคลับกลุ่มนี้จะแสดงให้เห็นถึงกลุ่มแฟนคลับในอีกลักษณะหนึ่งคือ แฟนคลับที่มีลักษณะเป็นครอบครัว (family unit)

“เริ่มชอบตามพี่สาวชอบมาตั้งแต่อายุประมาณ 5 ขวบ ชอบเพราะเบิร์ตเป็นคนดีน่ารัก บอกได้เลยว่าถ้าใครได้เจอเบิร์ตตัวจริงจะรู้ว่าทำเค้าถึงมีแฟนคลับมากมายขนาดนี้” (แคนนอน เงินพันธุ์วาทยั, สัมภาษณ์)

แฟนคลับกลุ่มนี้จะเปลี่ยนจากแค่รู้จักผ่านสื่อมวลชน มาเป็นรู้จักผ่านทั้งสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ทำให้พวกเขาได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศิลปินทั้งจากประสบการณ์ผ่านสื่อ และจากประสบการณ์ตรงของคนในครอบครัว ทำให้ความประทับใจในตัวศิลปินอาจเกิดจากหลายทาง เช่นการชื่นชอบจากการเห็นผ่านสื่อมวลชน การชื่นชอบตามคำบอกเล่าของคนในครอบครัว รวมทั้งการชื่นชอบเมื่อมีโอกาสตามคนในครอบครัวไปเจอศิลปิน

ระยะเวลาการเป็นแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มแฟนคลับรุ่นหลังสุด ดังนั้นจึงมีระยะเวลาในการเป็นแฟนคลับประมาณ 5-15 ปี ตามแต่ช่วงอายุของแฟนคลับ

ลักษณะทางประชากรศาสตร์

- อายุ แฟนคลับกลุ่มนี้จะมีอายุตั้งแต่วัยเด็ก ประมาณ 7 ขวบ ไปจนถึงอายุประมาณ 20 ปี ซึ่งจะเป็นกลุ่มรุ่นที่มีคนในครอบครัวรู้จัก “ธงไชย แมคอินไตย์” อยู่ก่อนแล้ว อาจจะเป็น พ่อ แม่ พี่ หรือญาติผู้ใหญ่

- เพศ แฟนคลับกลุ่มนี้จะพบได้ทั้งเพศหญิงและเพศชาย แต่ส่วนมากจะเป็นเพศหญิง

- อาชีพ แฟนคลับกลุ่มนี้จะอยู่ในวัยเรียน เป็นนักเรียน นักศึกษา

- สถานภาพทางเศรษฐกิจ เนื่องจากแฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยเรียนดังนั้นในการประเมินสถานภาพทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยพบว่าผู้ปกครองของเยาวชนกลุ่มนี้มักจะเป็นผู้สนับสนุน และเป็นผู้ให้เงินในส่วนที่จะใช้จ่ายในการซื้อของที่เกี่ยวข้องกับศิลปินต่าง ๆ ในขณะเดียวกันผู้ปกครองส่วนมากจะเป็นกลุ่มคนชั้นกลาง (middle class) เช่นเดียวกับแฟนคลับสองกลุ่มแรก กล่าวคือ มีกำลังทรัพย์พอที่เด็กจะสามารถนำเงินที่เหลือจากค่าขนมเก็บไว้ซื้อของต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้บางครั้งผู้ปกครองก็เป็นผู้ซื้อของต่าง ๆ เหล่านี้ให้เด็กเอง

- ระดับการศึกษา กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา – มหาวิทยาลัย

- ภูมิสำเนา แฟนคลับกลุ่มนี้จะพบได้ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด ส่วนมากจะอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ขนาดของกลุ่ม

แฟนคลับกลุ่มนี้จะมีขนาดไม่แน่ชัด เพราะส่วนมากจะพบได้ในเว็บไซต์ เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ประมาณได้ไม่แน่นอนว่ามีขนาดเท่าใด จากการศึกษาผ่านการสังเกตจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับแฟนคลับ และการติดตามจากเว็บไซต์ผู้วิจัยคาดว่าแฟนคลับกลุ่มนี้น่าจะมีจำนวนประมาณ 50 คน ซึ่งมีจำนวนปานกลางเมื่อเทียบกับแฟนคลับอีก 2 กลุ่ม

ประเภทของแฟนคลับ

แฟนคลับประเภทนี้พบได้ทั้งในประเภทแฟนแบบคนเดียวและแฟนแบบกลุ่มแฟนคลับบางคนเข้ามาเฉพาะในเว็บไซต์แต่ไม่ได้ไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เนื่องจากยังอยู่ในวัยเรียน หรือผู้ปกครองไม่อนุญาต แม้จะไม่ได้ตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ แต่แฟนคลับกลุ่มนี้ก็มีความสุขกับการเข้ามาในเว็บไซต์ เนื่องจากพวกเขาได้พูดคุยและรับรู้ข่าวสาร รวมถึงได้เห็นรูปภาพจากงานต่าง ๆ ที่เว็บมาสเตอร์หรือแฟนคลับคนอื่น ๆ นำมาให้ดู ถึงประสบการณ์ที่ได้รับจะไม่ได้เป็นประสบการณ์ตรงแต่ประสบการณ์ที่พวกเขาได้รับผ่านทางเว็บไซต์ก็สามารถสร้างความสุขใจและสร้างความประทับใจให้กับพวกเขาได้ไม่แพ้กัน นอกจากนี้แฟนคลับบางกลุ่มก็สืบค้นข้อมูลทั้งในเว็บไซต์และก็ติดตามศิลปินเมื่อมีโอกาส ทำให้ได้ใกล้ชิดกับศิลปินมากขึ้น

เป้าหมายของการเป็นแฟนคลับ

แฟนคลับกลุ่มนี้มีเป้าหมายในการเป็นแฟนคลับไม่ต่างจากแฟนคลับรุ่นก่อน ๆ กล่าวคือ เข้าเป็นแฟนคลับเพราะอยากเจอ อยากรู้จักศิลปินเพียงเท่านั้น

“ไม่ได้คาดหวังอะไรจากการเป็นแฟนคลับ แค่ได้เจอพี่เบิร์ดก็พอใจแล้วครับ” (แคนนอน เงินพันธุ์วาทย์, สัมภาษณ์)

เป้าหมายการเป็นแฟนคลับของแฟนคลับกลุ่มนี้ไม่ต่างไปจากแฟนคลับ 2 กลุ่มแรก กล่าวคือแฟนคลับทุกคนไม่ได้คาดหวังอะไรจากการเป็นแฟนคลับเพียงแต่หวังว่าจะเจอ ได้เห็นศิลปินที่ตนชื่นชอบก็พอใจ อย่างไรก็ตามถึงแม้เป้าหมายของการเป็นแฟนคลับจะมีเพียงแค่อยากพบอยากเจอตัวจริง แต่เมื่อเข้ามาเป็นแฟนคลับแล้ว พวกเขาก็มักจะได้รับสิ่งดี ๆ ต่าง ๆ ตามมา เช่น การได้ทำกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัวมากขึ้น ได้เพื่อนใหม่ มีสังคมใหม่ ๆ

“วันปกติไม่ค่อยได้เจอกัน เพราะเวลาแม่กลับมาลูกก็หลับ เวลาลูกตื่นแม่ก็ยังไม่ตื่น จะได้อยู่ด้วยกันนาน ๆ ก็ตอนมาตามพี่เบิร์ด” (ดวงกมล ปานเจริญ, สัมภาษณ์)

การที่ครอบครัวเลือกใช้แฟมคลับเป็นพื้นที่ในการสื่อสารของครัวเรือนก็เนื่องมาจากสังคมในปัจจุบันผู้ปกครองต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาได้อยู่กับบุตรหลานมากเท่าที่ควร จึงต้องหาพื้นที่เพื่อสื่อสารร่วมกัน ซึ่งพื้นที่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับแฟมคลับก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่ถูกเลือกขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านนี้ อาจจะเนื่องมาจากผู้ปกครองที่ชื่นชอบและเป็นแฟมคลับธงไชย แมคอินไตย์มาก่อน แล้วจึงแนะนำให้เด็กได้รู้จักกับการเป็นแฟมคลับ เมื่อเด็กได้รับการซึมซับมาเรื่อย ๆ ก็จะกลายมาเป็นแฟมคลับในที่สุด

การแบ่งเป็นกลุ่มย่อยของแฟมคลับ

แฟมคลับกลุ่มนี้ส่วนมากจะแบ่งกลุ่มตามคนในครอบครัว ถ้าคนในครอบครัวอยู่ในกลุ่มใดก็จะตามเข้าไปในกลุ่มนั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยยังไม่เห็นภาพการรวมกลุ่มกันเฉพาะแฟมคลับรุ่นเดียวกันของแฟมคลับกลุ่มนี้

“น้องแหวนเป็นเด็กสาธารณะ เข้ามาอยู่ในกลุ่มเดียวกับแม่ เพื่อนแม่ก็ช่วยกันดูแล รู้ว่าเวลาวิ่งตามพี่เบิร์ด ตัวใครตัวมัน เดี่ยวเลิกแล้วก็เจอกันเอง บางที่ยังฟ้องพี่เบิร์ดเลยว่าแม่เหนื่อย” (ดวงกมล ปานเจริญ, สัมภาษณ์)

นอกจากนี้แฟมคลับในกลุ่มนี้ยังพบได้อีกลักษณะหนึ่งคือ เป็นแฟมคลับแบบปัจเจกบุคคลที่ไม่มีโอกาสได้ไปรวมกลุ่มทำกิจกรรมมากเท่าใดนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่เห็นถึงการแบ่งกลุ่มย่อยของแฟมคลับกลุ่มนี้เท่าที่ควร

พฤติกรรมสื่อสารของแฟมคลับ

แฟมคลับกลุ่มนี้บางคนก็จะเข้าไปในเว็บไซต์เท่านั้นไม่ได้ติดตามศิลปินไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพียงแค่สะสมซอง และติดตามผลงานผ่านทางสื่อมวลชน ไปชมคอนเสิร์ตกับครอบครัว ซึ่งจากการสังเกตจะเห็นได้ว่า แฟมคลับธงไชย แมคอินไตย์ จะไปชมคอนเสิร์ตกันเป็นครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากธงไชย แมคอินไตย์ เป็นศิลปินชื่อเสียงมาเป็นระยะเวลานาน ไม่ว่าใคร อายุเท่าไร ก็จะมีรู้จักและสามารถสนุกสนานไปกับการชมคอนเสิร์ตของเขา รวมทั้งธงไชย แมคอินไตย์ เป็นศิลปินที่ครองใจคนทุกเพศ ทุกวัย ได้อย่างแท้จริง การแสดงออกของเขาไม่ว่าจะกับเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ล้วนแล้วแต่สร้างความประทับใจให้กับคนที่ได้พบเห็นทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อมีคอนเสิร์ตแต่ละครอบครัวจึงชวนกันไปดูได้ทั้งครอบครัว และสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าพื้นที่คอนเสิร์ตเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่สามารถสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในครอบครัวได้ นอกจากนี้

จากการสังเกตผู้วิจัยยังพบว่าบางครอบครัวจะให้เด็กแต่งตัวเลียนแบบพีเบิร์ด เหมือนเป็นการปลูกฝังให้เด็กรู้จักธงไชย แมคอินไตย์ ตั้งแต่เขายังเล็ก แต่ไม่ว่าจะเป็นเด็กอายุเท่าไรก็จะเรียกธงไชย แมคอินไตย์ ว่า “พีเบิร์ด” ตามคนในครอบครัว อาจเป็นเพราะเด็ก ๆ รุ่นหลังรู้จัก “พีเบิร์ด” ผ่านคนรุ่นก่อน ๆ เห็นพ่อแม่เรียก “พีเบิร์ด” ก็เรียกตามกัน นอกจากนี้ตัวธงไชย แมคอินไตย์ เองก็มักจะเรียกแทนตัวเองว่า “พีเบิร์ด” ทำให้ทุกคนติดหูและเรียกเหมือนกันทั่วทั้งประเทศ การเรียกคำว่า “พีเบิร์ด” นับเป็นการสร้างความหมายให้กับศิลปินในลักษณะของการทำให้ศิลปินกลายเป็นญาติที่ใกล้ชิด นับเป็นพี่น้อง ทำให้รู้สึกว่าคุณศิลปินมีความสำคัญ และมีความผูกพันกันเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน

“เวลาไปดูคอนเสิร์ตก็จะไปดูกันทั้งครอบครัว พ่อแม่มักสนับสนุนการเป็นแฟนคลับ ด้วย” (แคนนอน เงินพันธุ์วาทย์, สัมภาษณ์)

ผู้ปกครองบางคนเข้าใจว่าการแสดงออกถึงการเป็นแฟนคลับของบุตรหลานไม่ได้เป็นเรื่องเสียหาย แต่เป็นการช่วยให้พวกเขาได้เรียนรู้เรื่องสังคมภายนอกที่ไม่มีสอนในห้องเรียน รวมถึงการเป็นแฟนคลับก็สร้างประสบการณ์ที่ดีต่าง ๆ ให้พวกเขา และยังทำให้พวกเขาสนใจจะเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ เช่น เรียนรู้การทำเว็บไซต์ หรือการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

นอกจากนี้การไปชมคอนเสิร์ตแล้ว ยังมีแฟนคลับรุ่นหลังบางคนที่มีโอกาสได้ตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ พร้อมกับคนในครอบครัว

“ตามพีเบิร์ดตั้งแต่อายุ 8 ขวบ ตอนนี้ 11 แล้ว ตามตั้งแต่ตอนชุด smile club ไปพร้อมกับแม่ แม่เอาลูกไปด้วย” (ดวงกมล ปานเจริญ, สัมภาษณ์)

แฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีการแสดงออกถึงการเป็นแฟนคลับที่ชัดเจน เพราะพวกเขาเกิดขึ้นในช่วงที่มีเว็บไซต์แล้ว การเกิดขึ้นของเว็บไซต์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างความมั่นใจ ความเชื่อมั่น ในการแสดงออกของแฟนคลับ เมื่อรู้ว่ามีคนอื่นที่เป็นแฟนคลับเหมือนตน มีการรวมตัวของคนที่ชอบอะไรเหมือน ๆ กัน ก็มักจะกล้าแสดงออกมากขึ้น คิดอะไรก็มีพื้นที่ให้แสดงออกมากขึ้น บางครั้งก็มีคนมองว่าแฟนคลับรุ่นใหม่แสดงออกมากเกินไป เช่น เวลาที่มีข่าวไม่ดีเกี่ยวกับธงไชย แมคอินไตย์ แฟนคลับรุ่นใหม่จะมีปฏิกิริยาค่อนข้างมากต่อข่าวต่าง ๆ จะให้ใครมาว่าศิลปินที่ตนชื่นชอบไม่ได้ จะมีการโต้แย้งตลอดแทบทุกครั้ง

“คนที่แฟนคลับมานาน ส่วนใหญ่จะเข้าใจและเชื่อมั่นในตัวพีเบิร์ด และไม่มีข่าวอะไรที่จะมากระทบทำให้รู้สึกไม่ดี แต่กลุ่มเด็ก ๆ ใหม่ ๆ ที่ชอบ บางทีเขาจะมีเด็อดมีแค่น มาช่วยกันแก้ข่าว แฟนคลับรุ่นใหม่ ๆ บางส่วนยังต้องทำความเข้าใจ ไม่ไปทะเลาะกับคนที่เขามาว่าพีเบิร์ด” (สุรียานต์ โตไทยะ, สัมภาษณ์)

กิจกรรมของแฟนคลับ

กิจกรรมของแฟนคลับกลุ่มนี้จะเหมือนกับแฟนคลับกลุ่มที่ 2 โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน แฟนคลับประเภทนี้จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน โดยบางคนอาจจะทำร่วมกับคนในครอบครัว เช่น ไปตามศิลปินด้วยกัน ไปดูคอนเสิร์ตด้วยกันทั้งครอบครัว เป็นต้น จากการสังเกตการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับแฟนคลับ ทั้งการไปชมบันทึกเทปรายการ จากงานแถลงข่าว หรือในคอนเสิร์ต ผู้วิจัยยังไม่ค่อยเห็นการรวมตัวกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของแฟนคลับกลุ่มนี้โดยเฉพาะ แต่มักจะเป็นการรวมกลุ่มปะปนกับแฟนคลับรุ่นก่อน ๆ อาจจะเป็นเพราะแฟนคลับกลุ่มนี้เป็นแฟนคลับรุ่นหลัง ดังนั้นจึงเริ่มเข้ากลุ่มได้จากการชักชวนของแฟนคลับรุ่นก่อน ๆ ทำให้ไม่มีการรวมตัวกันเฉพาะกลุ่มของแฟนคลับรุ่นหลัง แต่มีการสานสัมพันธ์กับแฟนคลับรุ่นก่อน ๆ

2. กิจกรรมในชีวิตประจำวัน แฟนคลับกลุ่มนี้ก็เช่นเดียวกับแฟนคลับกลุ่มอื่น ๆ กล่าวคือ เมื่อแฟนคลับแต่ละคนสนิทสนมกันแล้วก็จะมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในชีวิตประจำวัน เช่น นัดกันไปรับประทานอาหารเช้า ไปชมภาพยนตร์ เป็นต้น แฟนคลับกลุ่มนี้ก็มีความเห็นเช่นเดียวกับแฟนคลับกลุ่มอื่นที่ว่า การเป็นแฟนคลับไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันเพียงแค่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปินเท่านั้น แต่พวกเขาก็ถือว่าการเป็นแฟนคลับนั้นรวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในชีวิตประจำวันด้วย เพื่อเป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน กล่าวคือ การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้เป็นประจำ แม้ว่าช่วงที่ศิลปินไม่มีผลงานออกมากลุ่มแฟนคลับก็สามารถนัดเจอกัน รับประทานอาหารร่วมกันได้เสมอ ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้เองที่ทำให้แฟนคลับมีความสนิทสนมกันมากขึ้น

3. กิจกรรมภายในเว็บไซต์ แฟนคลับกลุ่มนี้จะเป็แฟนคลับรุ่นใหม่ที่น่าสนใจและเข้าชมเว็บไซต์กันเป็นประจำ ดังนั้นจึงมีการแสดงความคิดเห็นและพูดคุยเรื่องต่าง ๆ ในเว็บไซต์ ทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปินและเรื่องทั่ว ๆ ไป รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในเว็บไซต์ เช่น ร่วมกันอวยพรวันเกิดให้ศิลปิน เป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ ในเว็บไซต์จะทำให้แฟนคลับมีความสนิทสนมกันมากขึ้น เนื่องจากแฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่ค่อยได้รวมตัวกันมากนัก จึงอาศัยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านทางเว็บไซต์เพื่อเป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่ม

ช่องทางการสื่อสาร

แฟนคลับกลุ่มนี้จะใช้การสื่อสารผ่านหลายช่องทาง ดังนี้

1. สื่อกิจกรรม แฟนคลับกลุ่มนี้มักจะใช้สื่อกิจกรรมอย่างพื้นที่คอนเสิร์ต หรือพื้นที่เวลาไปตามคิลปิน เป็นพื้นที่สื่อสารระหว่างคนในครอบครัว รวมทั้งสื่อสารกับแฟนคลับรุ่นก่อน ๆ เพื่อเป็นการรักษาเครือข่ายโดยเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างแฟนคลับหลาย ๆ รุ่นให้มาอยู่รวมกันในพื้นที่เดียวกันได้ เนื่องจากเครือข่ายแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์เป็นเครือข่ายที่รวมกลุ่มคนหลายช่วงอายุมาอยู่รวมกัน ดังนั้นการสื่อสารระหว่างรุ่นเด็กและรุ่นผู้ใหญ่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เครือข่ายอยู่ได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง

2. สื่อมวลชน แฟนคลับกลุ่มนี้จะหาข้อมูลจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่นเดียวกับแฟนคลับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อนำมาลงเป็นข้อมูลในเว็บไซต์ ให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ทั้งข่าวจากหนังสือพิมพ์ รูปและเรื่องราวจากนิตยสาร เสี่ยงจากรายการวิทยุ หรือ ข้อมูลจากรายการโทรทัศน์

3. สื่อเฉพาะกิจ แฟนคลับกลุ่มนี้นับเป็นกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับแฟนคลับกลุ่มอื่น เนื่องจากแฟนคลับกลุ่มนี้ส่วนมากยังอยู่ในวัยเรียนและยังเป็นเยาวชน ดังนั้นจึงไม่ค่อยได้มีโอกาสตามคิลปินเหมือนแฟนคลับบางคนทำงานแล้ว แฟนคลับกลุ่มนี้จึงอาศัยช่องทางเว็บไซต์เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารและดูรูป ดูเรื่องราวจากงานต่าง ๆ ที่ตนเองไม่สามารถไปได้อยู่ในงานนั้นได้

“ที่ทำเว็บไซต์นี้ขึ้นก็เพื่ออยากให้คนที่อยู่ต่างจังหวัดได้สัมผัสแบบเรา เวลาตามจึงเป็นการไปถ่ายรูปเพื่อไปให้แฟนคลับคนที่ไม่มีโอกาสหรืออยู่ไกลได้ชมภาพผ่านทางเว็บไซต์กัน” (แคนนอน เงินพันธุ์วาทยั, สัมภาษณ์)

ในช่วงแรก ๆ แฟนคลับกลุ่มนี้จะใช้เว็บไซต์เป็นจุดเริ่มต้นโดยคุยกันผ่านทางเว็บบอร์ด แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปได้รู้จักกันมากขึ้น สนทนากันมากขึ้น ก็จะแลกเปลี่ยนอีเมล ไลน์คุยกันส่วนตัว หลังจากนั้นก็จะแลกเปลี่ยน หมายเลขโทรศัพท์ไว้โทรคุยกัน นัดเจอกันตามที่ต่าง ๆ เป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้แน่นแฟ้นขึ้น

ภาพที่ 4.5

ภาพตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ birdalive.com

ที่มา: www.birdalive.com

4. สื่อบุคคล แม้ว่าแฟนคลับกลุ่มนี้จะใช้การสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์เป็นส่วนมาก แต่ก็ยังใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นหลักเมื่อพบเจอกันตามงานต่าง ๆ กล่าวคือ การสื่อสารกันในระยะแรกจะเป็นการสื่อสารผ่านตัวกลางคือเว็บไซต์ และนำมาสู่การสื่อสารระหว่างบุคคล คือแบบเห็นหน้าคำตา มีการคุยกันเมื่อเจอกันตามทีต่าง ๆ ทำให้เกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น ก่อนจะเจอกันนั้นแฟนคลับอาจคุยกันเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวกับศิลปินผ่านทางเว็บไซต์ แต่เมื่อได้เจอกันสนิทกันมากขึ้นเนื้อหาก็มเปลี่ยนไป เป็นการถามถึงสารทุกข์สุกดิบ เรื่องการเรียน การงาน เรื่องส่วนตัวต่าง ๆ ทำให้เห็นว่าการเป็นแฟนคลับได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของพวกเขาด้วย ไม่เพียงแต่รู้จักกันแคในในเว็บไซต์เท่านั้น

5. สื่อเพลงของศิลปิน แฟนคลับกลุ่มนี้จะใช้สื่อเพลงในลักษณะเดียวกับแฟนคลับอีกสองกลุ่ม กล่าวคือ มีการใช้สื่อประเภทเพลงเพื่อแสดงถึงความระลึกถึง แฟนคลับจะรับรู้ได้ว่าศิลปินอยู่ใกล้พวกเขาตลอดเวลาแม้ในช่วงที่ศิลปินไม่มีผลงาน นับเป็นรูปแบบหนึ่งของความทรงจำที่นำมาแปลงเป็นรูปธรรมให้แฟนคลับสามารถจับต้องได้ นอกจากนี้แฟนคลับกลุ่มนี้เป็นแฟนคลับที่เกิดขึ้นหลังจากศิลปินมีชื่อเสียงมาเป็นระยะเวลานานพอสมควรแล้ว ดังนั้นสื่อเพลงของศิลปินยังถูกนำมาใช้ในลักษณะของการเป็นข้อมูลเกี่ยวกับผลงานในอดีต แฟนคลับรุ่นใหม่จะนำเอาเพลงเก่า ๆ มาเปิดฟัง เพื่อสัมผัสกับบรรยากาศต่าง ๆ ผ่านทางบทเพลงเหล่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการสื่อสารผ่านช่องทางที่ต่างชนิดกันจะส่งผลต่อเครือข่ายในลักษณะที่ต่างกัน กล่าวคือ สื่อกิจกรรมเป็นสื่อที่ช่วยรักษาความเป็นกลุ่มให้คงอยู่ด้วยการหาพื้นที่เพื่อรวมตัวกัน ช่วยสานสัมพันธ์ภายในครอบครัวด้วยการสร้างพื้นที่ใหม่ ๆ ในการสื่อสารร่วมกัน เป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายหลาย ๆ รุ่น ให้มีโอกาสพบกันมากขึ้น รู้จักกันมากขึ้น สื่อมวลชนถูกนำมาใช้เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับข่าวคราวต่าง ๆ ของศิลปินทั้งผลงานใหม่ ๆ และเรื่องราวส่วนตัวต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาลงในเว็บไซต์ให้แฟนคลับคนอื่น ๆ ได้รับรู้ ในขณะที่สื่อเฉพาะกิจอย่างอินเทอร์เน็ตที่เป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารของแฟนคลับกลุ่มนี้ เนื่องจากแฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยเรียนไม่มีโอกาสได้ตามศิลปินบ่อยนัก จึงต้องอาศัยเว็บไซต์เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อดูบรรยากาศของงานต่าง ๆ ที่ตนเองไม่ได้ไป นอกจากนี้แฟนคลับกลุ่มนี้ยังใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลในช่วงเวลาที่มีโอกาสได้พบกัน โดยเริ่มมาจากการรู้จักกันผ่านทางเว็บไซต์เมื่อสนิทกันมากขึ้นก็จะนัดพบกัน ทำให้ความสัมพันธ์พัฒนาไปได้มากขึ้น สนับสนุนกันมากขึ้นด้วยการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารผ่านทางช่องทางต่าง ๆ นั้นช่วยให้แฟนคลับมีการติดต่อกันอย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลให้เครือข่ายดำเนินการต่อไปได้อย่างมั่นคง

สรุปคุณลักษณะและพฤติกรรมการสื่อสารของแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์

ตารางที่ 4.1

สรุปคุณลักษณะและพฤติกรรมการสื่อสารของแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์

ลักษณะของสมาชิก	แฟนคลับกลุ่มแรก	แฟนคลับกลุ่มที่สอง	แฟนคลับรุ่นหลัง
การเข้าสู่การเป็นแฟนคลับ	ตั้งแต่องไชย แมคอินไตย์เป็นนักแสดง	ตั้งแต่องไชย แมคอินไตย์เป็นนักร้อง	ชื่นชอบตามคนในครอบครัว
ระยะเวลาการเป็นแฟนคลับ	20 – 25 ปี	10 – 20 ปี	5 – 15 ปี
ลักษณะทางประชากรศาสตร์			
-อายุ	30 ปีขึ้นไป	20 – 30 ปีขึ้นไป	7 – 20 ปี
-เพศ	ส่วนมากเป็นเพศหญิง	ส่วนมากเป็นเพศหญิง เพศชายมีบ้างแต่น้อย	มีทั้งเพศหญิงและชาย
-อาชีพ	หลากหลาย	หลากหลาย	นักเรียน นักศึกษา
-สถานภาพทางเศรษฐกิจ	กลุ่มคนชั้นกลาง	กลุ่มคนชั้นกลาง	กลุ่มคนชั้นกลาง
-ระดับการศึกษา	มัธยม – ปริญญาเอก	ปริญญาตรี – โท	ประถม – อุดมศึกษา
-ภูมิลำเนา	กรุงเทพฯ และต่างจังหวัด	กรุงเทพฯ และต่างจังหวัด รวมทั้งในต่างประเทศ	ส่วนมากอยู่ในกรุงเทพฯ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะของสมาชิก	แฟนคลับกลุ่มแรก	แฟนคลับกลุ่มที่สอง	แฟนคลับรุ่นหลัง
ขนาดของกลุ่ม	5 – 10 คน	50-100 คน	50 คน
ประเภทของแฟนคลับ	มักจะเป็นแฟนแบบคนเดียว	มักจะเป็นแฟนแบบกลุ่ม	มีทั้งแบบคนเดียวและแบบกลุ่ม
เป้าหมายของการเป็นแฟนคลับ	อยากพบ อยากเห็นตัวจริง	อยากพบ อยากเห็นตัวจริง	อยากพบ อยากเห็นตัวจริง
การแบ่งกลุ่มของแฟนคลับ	แบ่งตามความสนิทสนม	แบ่งตามความสนิทสนมและตามผลประโยชน์	แบ่งกลุ่มตามคนในครอบครัว
พฤติกรรมของแฟนคลับ	ติดตามผลงาน ติดตามศิลปิน สะสมของ	ติดตามผลงาน ติดตามศิลปิน สะสมของ คอยรับส่งศิลปิน ซื้อของไปให้ทำอุปกรณ์ประกอบเวลาไปชมคอนเสิร์ต	บางคนแค่เข้าไปในเว็บไซต์อย่างเดียว ติดตามผลงานผ่านสื่อมวลชน ไปชมคอนเสิร์ตเป็นครอบครัวไปตามศิลปินกับคนในครอบครัว
กิจกรรมของแฟนคลับ	นัดไปชมคอนเสิร์ตด้วยกัน นัดทานข้าว	ไปทำกิจกรรมกันเป็นกลุ่มเสมอ ทั้งการชมคอนเสิร์ต การตามศิลปิน มีกิจกรรมต่าง ๆ ในเว็บไซต์ นัดกันทานข้าว ร้องคาราโอเกะ	ยังไม่พบการรวมตัวของแฟนคลับกลุ่มนี้โดยเฉพาะส่วนมากจะเข้าร่วมกลุ่มกับแฟนคลับรุ่นก่อน ๆ
ช่องทางการสื่อสาร	การสื่อสารระหว่างบุคคล	สื่อสารผ่านทางเว็บไซต์เป็นส่วนมาก	สื่อสารผ่านทางเว็บไซต์เป็นส่วนมาก

จะเห็นได้ว่าแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ทั้ง 3 กลุ่มจะมีทั้งลักษณะและพฤติกรรมทั้งที่เหมือนและต่างกัน แม้ว่าแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์จะมีช่วงอายุที่ค่อนข้างกว้างตั้งแต่เด็กไปถึงผู้ใหญ่ แต่พวกเขาก็สามารถรักษาเครือข่ายไว้ได้ เนื่องจากแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ ได้มีการปรับเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารให้เข้ากับยุคสมัย ปรับเปลี่ยนจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมาเป็นการสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์ ทำให้มีพื้นที่ในการเชื่อมโยงแฟนคลับยุคต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มีการไหลของข้อมูลข่าวสารจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ทำให้เครือข่ายมีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพมั่นคงมากขึ้น ซึ่งการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายนั้นเป็นการช่วยรักษาเครือข่ายแฟนคลับได้ ด้วยการสร้างตัวเลือกในการสื่อสารให้กับแฟนคลับ ซึ่งสื่อแต่ละชนิดจะมีบทบาทในหน้าที่ในการธำรงรักษาเครือข่ายที่แตกต่างกันไป ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้คือ

1. ของสะสม ของสะสมเป็นสื่อที่ใช้เชื่อมโยงระหว่างแฟนคลับกับศิลปิน กลุ่มแฟนคลับที่ชื่นชอบต่างพยายามหาซื้อของที่ระลึก และผลงานต่าง ๆ มาเก็บไว้เพื่อเป็นตัวแทนของความระลึกถึงศิลปินคนโปรด นอกจากนี้ของสะสมยังเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยแสดงอัตลักษณ์ของการเป็นแฟนคลับออกมา เป็นการสื่อสารภายในตนเองที่บอกว่า “ฉันเป็นแฟนคลับ”

2. เทปเพลง เทปเพลงนับเป็นสื่อที่ใช้เชื่อมโยงระหว่างแฟนคลับกับศิลปิน เป็นสื่อที่ไม่มีช่วงเวลาเป็นตัวกำหนด กล่าวคือ เมื่อแฟนคลับนึกถึงศิลปินเมื่อใดก็สามารถนำเพลงของเขา มาเปิดฟังได้ตลอดเวลา เทปเพลงนี้เองที่เป็นส่วนช่วยให้แฟนคลับรู้สึกว่าคุณศิลปินคนโปรดอยู่ใกล้ ๆ พวกเขา แม้ในเวลาที่ศิลปินไม่มีผลงานแต่เสียงเพลงของเขายังอยู่ ถึงแม้ไม่มีภาพจากสื่อมวลชนให้เห็นแต่พวกเขาก็สามารถระลึกถึงศิลปินได้ด้วยการฟังเพลง

3. สื่อกิจกรรม สื่อกิจกรรมในที่นี้หมายรวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปินและกิจกรรมในชีวิตประจำวัน สื่อที่เกี่ยวข้องกับศิลปินทั้งการชมคอนเสิร์ตการติดตามศิลปินไปตามสถานที่ต่าง ๆ นับว่าเป็นสื่อกิจกรรมที่สำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างแฟนคลับกับศิลปิน เป็นสื่อที่มีความใกล้ชิดในแง่ของการมีส่วนร่วมในการแสดง แฟนคลับไปชมคอนเสิร์ตและไปชมการบันทึกเทปรายการโทรทัศน์ด้วยความสนุกสนาน ช่วยกันร้อง ช่วยกันเต้น ให้กำลังใจศิลปิน ทำอุปกรณ์ไปชมเพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มคนภายนอกว่าตนเป็นแฟนคลับ นอกจากนี้สื่อกิจกรรมยังเป็นพื้นที่สำคัญที่ใช้ในการรวมตัวกันของแฟนคลับ เป็นพื้นที่ที่ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแฟนคลับกับแฟนคลับได้ ด้วยการนัดพบกันในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายมีความเหนียวแน่นมากขึ้น

4. สื่อมวลชน สื่อมวลชนนับเป็นสื่อที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับศิลปิน ทั้งข่าวสารในด้านผลงาน ข่าวคราวส่วนตัวต่าง ๆ ซึ่งสื่อมวลชนนี้นับเป็นสื่อที่ช่วยเชื่อมโยงระหว่างศิลปินกับแฟนคลับด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมทั้งแฟนคลับสามารถติดตามผลงานของศิลปินผ่านทางสื่อมวลชนได้อย่างต่อเนื่อง เพราะทางค่ายเพลงเองก็จะส่งสารผ่านมาทางสื่อมวลชนเป็นส่วนใหญ่

5. สื่อเฉพาะกิจ สื่อเฉพาะกิจอย่างโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อเฉพาะกิจที่ช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างแฟนคลับกับแฟนคลับ ช่วยให้เครือข่ายมีการติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ แม้ในเวลาที่ศิลปินไม่มีผลงาน แฟนคลับในปัจจุบันใช้สื่อเฉพาะกิจอย่างอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สำคัญที่ใช้สื่อสารระหว่างกัน เป็นพื้นที่สาธารณะที่ใช้สื่อสารถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มด้วยการร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ

6. สื่อบุคคล สื่อบุคคลนับเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มแฟนคลับด้วยกัน เนื่องจากแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์มีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ซึ่งนอกจากแฟนคลับแต่ละ

กลุ่มจะสามารถสื่อสารกันผ่านทางเว็บไซต์แล้ว ยังสามารถสื่อสารระหว่างบุคคลได้เมื่อพบกันตามสถานที่ต่าง ๆ สื่อบุคคลนับเป็นสื่อแบบเห็นหน้าค่าตาที่ช่วยเชื่อมโยงระหว่างแฟนคลับรุ่นต่าง ๆ ได้อีกด้วย

จากช่องทางการสื่อสารทั้งหมดที่กล่าวมา สื่อเฉพาะกิจอย่างเว็บไซต์นับเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของแฟนคลับ จากที่กล่าวมาแล้วในช่วงต้นจะพบว่า แฟนคลับในยุคแรก ๆ จะอยู่อย่างกระจัดกระจาย แต่เมื่อมีเว็บไซต์เกิดขึ้นแฟนคลับทุกคนสามารถรับรู้ข่าวสารได้พร้อม ๆ กัน มีการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ทำให้เกิดการรวมตัวกันมากขึ้น แม้ว่าแฟนคลับส่วนมากจะรู้จักกันผ่านทางเว็บไซต์โดยเริ่มติดต่อกันผ่านทางเว็บบอร์ด แต่เมื่อสนิทสนมกันแล้วก็จะแลกเปลี่ยนโทรศัพท์ไว้คุยกัน จนนัดพบกัน ทำให้การสื่อสารผ่านตัวกลางอย่างเว็บไซต์กลายมาเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเห็นหน้าค่าตาทำให้แฟนคลับสนิทสนมกันมากขึ้น จนนำไปสู่การทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปินร่วมกัน ซึ่งการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันร่วมกันนั้นเองเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เครือข่ายดำเนินการมาได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน หากแฟนคลับมีกิจกรรมร่วมกันเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปินเท่านั้นเมื่อศิลปินไม่มีผลงานหรืออำลาวงการไป กลุ่มแฟนคลับก็จะสลายตัวไปในที่สุด แต่หากแฟนคลับมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แน่นแฟ้นแล้ว แม้ในช่วงที่ศิลปินไม่มีผลงานพวกเขาก็ยังคงติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เครือข่ายดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้แฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ ยังคงอยู่ได้อย่างยาวนาน ก็คือ การที่แฟนคลับรุ่นแรก ๆ มีการถ่ายทอดความเป็นแฟนคลับผ่านทางสถาบันครอบครัว ทำให้มีแฟนคลับรุ่นใหม่ ๆ เกิดขึ้น กลุ่มแฟนคลับจึงสามารถขยายกลุ่มไปยังรุ่นต่อไปได้เรื่อย ๆ ซึ่งนอกจากประโยชน์ที่จะเกิดแก่เครือข่ายที่จะทำให้เครือข่ายมีการดำเนินการต่อไปได้แล้ว การถ่ายทอดความเป็นแฟนคลับสู่คนรุ่นหลังยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวได้อีกด้วย

สิ่งสำคัญของการเป็นแฟนคลับอีกสิ่งหนึ่ง คือ ความรักและความศรัทธาที่บรรดาแฟนคลับมีต่อศิลปิน จะเห็นได้ว่าแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และภูมิฐานะ ที่แตกต่างกันไปตามแต่แฟนคลับในแต่ละกลุ่ม ถึงแม้ว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์เหล่านี้จะแตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งที่คนทุกกลุ่มมีเหมือนกันก็คือ ความรักและความศรัทธาในตัวศิลปินที่พวกเขาชื่นชอบ ซึ่งในที่นี้ก็คือ ธงไชย แมคอินไตย์ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า นอกจากตัวแปรเรื่องเพศที่แฟนคลับส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงแล้ว ลักษณะทางประชากรศาสตร์เรื่องอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และภูมิฐานะ เป็นตัวแปรที่ไม่มีผลต่อการเข้าสู่การเป็นแฟนคลับมากนัก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทุกคนเข้ามาเป็นแฟนคลับด้วยเหตุผลเดียวกันคือ ชื่นชอบในตัวศิลปิน มีศิลปินเป็นปัจจัยแรกที่ทำให้คนเข้ามาเป็นแฟนคลับ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ทุกคนเป็นแฟนคลับเพราะรักธงไชย แมคอินไตย์

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ เป็นกลุ่มแฟนคลับที่มีช่วงอายุที่กว้าง จะสังเกตได้จากกลุ่มแฟนคลับที่ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มนั้นจะมีช่วงอายุที่ได้เรียงกันไป ตั้งแต่เด็กไปจนถึงผู้ใหญ่ สิ่งที่น่าสนใจก็คือเครือข่ายแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์มีวิธีการสื่อสารอย่างไรเพื่อที่จะดำรงรักษาและสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ดังนั้นในบทต่อไปผู้วิจัยจึงหยิบยกประเด็นการสื่อสารกับการก่อตัว การทำหน้าที่ และการดำรงรักษาเครือข่ายแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ มาเป็นกรอบในการอธิบายถึงวิธีการสื่อสารเพื่อรักษาเครือข่ายให้คงอยู่ได้อย่างยาวนานและมีเสถียรภาพ